

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: «Εγκληματολογικές
και Ποινικές προσεγγίσεις της διαφθοράς, του οικονομικού
και του οργανωμένου εγκλήματος»

Διπλωματική Εργασία

«Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από
τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών
και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία
ανθρώπων και το ξέπλυμα από τη διαφθορά»

Γεώργιος Καραγιάννης

Αριθμός Μητρώου: 525652

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Βασιλική Θεολόγη

Χίος, Ιανουάριος 2025

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ζέπλυμα από τη διαφθορά.»

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή Καραγιάννη Γεωργίου που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ξέπλυμα από τη διαφθορά.»

«Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ξέπλυμα από τη διαφθορά»

Γεώργιος Καραγιάννης

Αριθμός Μητρώου: 525652

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Συν-Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Βασιλική Θεολόγη

Σοφία Βιδάλη

Δρ. Νομικής Σχολής Δ.Π.Θ.

Διευθύντρια του ΜΠΣ ΠΕΔ/Ε.Α.Π.

Χίος, Ιανουάριος 2025

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ζέπλυμα από τη διαφθορά.»

Στη Βασιλική

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αναλύει την κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος, εστιάζοντας στις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ μέσω παράνομων δραστηριοτήτων όπως η εμπορία ανθρώπων και το ξέπλυμα χρήματος από τη διαφθορά. Αρχικά, η εργασία διερευνά το οργανωμένο έγκλημα και την εγκληματολογική σκοπιά αυτού, παρέχοντας μια ποινική προσέγγιση για την κατανόηση του φαινομένου. Στη συνέχεια, εστιάζει στο ξέπλυμα χρήματος, εξηγώντας τη διαδικασία του και τα κύρια στάδια του μοντέλου ξεπλύματος, ενώ αναλύει τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την εξάλειψη των αποδεικτικών στοιχείων των παράνομων δραστηριοτήτων. Μνεία γίνεται επίσης για τις εθνικές και διεθνείς προσπάθειες πρόληψης και καταπολέμησης του ξεπλύματος, με ιδιαίτερη βαρύτητα στις ενέργειες από τις εθνικές αρχές καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες.

Η εργασία εξετάζει τη σύνδεση της ελίτ με το οργανωμένο έγκλημα, αναδεικνύοντας τις σχέσεις τους μέσα από τα εγκλήματα του λευκού κολάρου και τις διασυνδέσεις που έχουν με παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην περίπτωση του σκανδάλου Siemens στην Ελλάδα, ως χαρακτηριστικό παράδειγμα συνάντησης οργανωμένου εγκλήματος με οικονομικές και πολιτικές ελίτ. Παράλληλα, αναλύεται η εμπορία ανθρώπων και η σύνδεσή της με το ξέπλυμα χρήματος, με έμφαση στις πρακτικές που χρησιμοποιούνται για να ξεπλυθούν τα παράνομα κέρδη από τις διασυνδέσεις διακίνησης μεταναστών.

Τέλος, παρουσιάζεται η διαφθορά ως βασικό έγκλημα για το ξέπλυμα χρήματος, καταγράφοντας τις πρακτικές που εφαρμόζονται για να νομιμοποιηθούν τα παράνομα χρήματα μέσω εταιρειών, καταπιστευμάτων και μετρητών κ.λπ. Η παρούσα εργασία παρέχει μια ολοκληρωμένη κατανόηση του τρόπου λειτουργίας του οργανωμένου εγκλήματος σε συνεργασία με τις οικονομικές, πολιτικές και επιχειρηματικές ελίτ, οι οποίες χρησιμοποιούν παράνομες δραστηριότητες, όπως η εμπορία ανθρώπων και το ξέπλυμα χρημάτων, για να διατηρήσουν την επιρροή και τον πλούτο τους.

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ξέπλυμα από τη διαφθορά.»

Λέξεις – Κλειδιά

Διαφθορά, Ελίτ, Ξέπλυμα χρήματος, Οργανωμένο έγκλημα, Εμπόριο ανθρώπων, Πολιτικές Καταπολέμησης Ξεπλύματος Χρήματος/Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας

“The social organization of organized crime through the financial, business and political elites' for-profit transactions in illegal activities such as human trafficking and money laundering from corruption”

Georgios Karagiannis

Abstract

This thesis analyzes the social organization of organized crime, focusing on the profit-driven transactions of the economic, business, and political elites through illegal activities such as human trafficking and money laundering arising from corruption. Initially, the paper explores organized crime and its criminological interpretations, providing a penal approach to understanding this phenomenon. It then focuses on money laundering, explaining its process and the main stages of the laundering model, while analyzing the techniques employed to eliminate evidence of illegal activities. The paper also highlights national and international efforts to prevent and combat money laundering, with a particular emphasis on the role of Financial Intelligence Units for Combating Money Laundering, which plays a significant role in this effort.

Furthermore, the thesis examines the connection between elites and organized crime, emphasizing their relationships through white-collar crimes and their links to illicit financial activities. Special attention is given to the case of the Siemens scandal in Greece, which serves as a prominent example of the intersection between organized crime and political and business elites. The thesis also analyzes human trafficking and its connection to money laundering, with a focus on the practices used to launder illicit profits generated from migrant smuggling networks.

Finally, the work explores corruption as a predicate offense to money laundering, detailing the practices applied to legitimize illicit money through the use of corporate vehicles, trusts, and cash. This thesis ultimately provides a comprehensive understanding of how organized

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ζέπλυμα από τη διαφθορά.»

crime functions at the intersection of economic, political, and business elites, using illegal activities such as human trafficking and money laundering to perpetuate their influence and wealth.

Keywords

Corruption, Elites, Money laundering, Organized crime, Human trafficking, AML/CFT Policies

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	v
Abstract	vii
Περιεχόμενα	ix
Κατάλογος Πινάκων	xii
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	xiii
1. Εισαγωγή.....	1
2. Οργανωμένο έγκλημα	2
2.1. Οι εγκληματολογικές θεωρίες για το οργανωμένο έγκλημα.....	3
2.2. Ποινική προσέγγιση του οργανωμένου εγκλήματος.....	5
3. Το ξέπλυμα χρήματος	11
3.1. Η έννοια του ξεπλύματος χρήματος.....	11
3.2. Η διαδικασία του ξεπλύματος χρήματος.....	14
3.2.1. Το μοντέλο των τριών σταδίων για το ξέπλυμα χρήματος	14
3.2.2. Οι τεχνικές των επιμέρους σταδίων	15
3.3. Η πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος.....	19
3.3.1. Η εθνική και ενωσιακή προσπάθεια αντιμετώπισης του ξεπλύματος χρήματος	19
3.3.2. Η Ευρωπαϊκή Αρχή καταπολέμησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες - Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism (AMLA)	20
3.3.3. Η εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες.....	22
4. Ελίτ και οργανωμένο έγκλημα.....	25

4.1. Οι ελίτ του εγκλήματος και το οργανωμένο έγκλημα.....	25
4.2. Η σχέση των εγκλημάτων των ελίτ της εξουσίας με το οργανωμένο έγκλημα	26
4.2.1. Το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα και η σύνδεσή του με τα εγκλήματα του λευκού κολάρου	27
4.2.2. Μελέτη περίπτωσης - σκάνδαλο Siemens	29
5. Η εμπορία ανθρώπων και το ξέπλυμα χρήματος	32
5.1. Η έννοια της εμπορίας ανθρώπων.....	33
5.2. Η σύνδεση της εμπορίας ανθρώπων με το ξέπλυμα χρήματος	34
5.3. Πρακτικές εντοπισμού ξεπλύματος χρήματος από εμπορία ανθρώπων	37
5.4. Μελέτη περιπτώσεων	38
5.4.1. Η εξάρθρωση οργάνωσης διακίνησης λαθρομεταναστών με τη χρήση πλαστών εγγράφων και συστήματος Hawala	38
5.4.2. Η εξάρθρωση οργάνωσης παράνομης διακίνησης μεταναστών κυρίως με χρήση του οδικού δικτύου και πιθανή χρηματοδότηση τρομοκρατίας στη Μέση Ανατολή	40
6. Η διαφθορά και το ξέπλυμα χρήματος.....	44
6.1. Ο ορισμός της διαφθοράς.....	44
6.2. Διαφθορά και οικονομία	45
6.3. Η διαφθορά ως βασικό έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες	47
6.4. Οι πρακτικές ξεπλύματος χρήματος από τη διαφθορά και χαρακτηριστικές περιπτώσεις	49
6.4.1. Η χρήση των εταιρικών οχημάτων και των καταπιστευμάτων.....	52
6.4.2. Η αξιοποίηση των Gatekeepers (πυλωρών)	55
6.4.3. Η χρήση μετρητών	57

6.4.4. Η χρήση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και υπεράκτιων (offshore) / αλλοδαπών δικαιοδοσιών, η χρήση συνεργατών - μεσαζόντων	58
7. Κριτικές σκέψεις	60
8. Επίλογος	62
Βιβλιογραφικές Αναφορές	64

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1 – Το μοντέλο των τριών σταδίων	15
Πίνακας 2 – Το ξέπλυμα χρήματος στην πράξη βάσει των ορισμών της FATF (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021, σ. 9)	18
Πίνακας 3 – Δεσμεύσεις περιουσιακών στοιχείων Α' Μονάδας	24
Πίνακας 4 – Πλήθος αναφορών έτους 2018 από τους υπόχρεους οργανισμούς, τρίτων δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων και ιδιωτών.	24
Πίνακας 5 – Εμπορία ανθρώπων σε παγκόσμιο επίπεδο (Financial Action Task Force, 2022, σ. 11)	34
Πίνακας 6 – Σχηματική ανάλυση της εγκληματικής οργάνωσης (Unità di Informazione Finanziaria per l'Italia (UIF), 2021, σ. 65)	43
Πίνακας 7 – Τα 22 «βασικά εγκλήματα» κατά την Οδηγία (ΕΕ) 2018/1673 (Comply Advantage, 2024)	48

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

AML	Anti Money Laundering
AMLA	Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism
CFT	Combating the Financing of Terrorism
FATF	Financial Action Task Force
ILO	International Labor Organization
KYC	Know Your Customer
MVTS	Money or Value Transfer Services
OSINT	Open-Source Intelligence
PEP	Politically Exposed Person
SRT	Significant Risk Transfer
UIF	Unit for Financial Intelligence
UTR	Unusual Transactions Reports
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚ	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
ΚΕΧ	Καταπολέμηση Ξεπλύματος Χρήματος
ΚΠΔ	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
KXT	Καταπολέμηση της χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας
MME	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΜΧΠ	Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών

ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΜΚ	Όπλα Μαζικής Καταστροφής
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΧΔ	Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

1. Εισαγωγή

Το οργανωμένο έγκλημα αποτελεί ένα σύνθετο και πολυδιάστατο φαινόμενο που επηρεάζει σημαντικά τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές δομές σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι εγκληματικές οργανώσεις λειτουργούν μέσω παράνομων δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη διακίνηση ανθρώπων, το ξέπλυμα χρήματος και άλλες παράνομες οικονομικές συναλλαγές, οι οποίες ενδέχεται να συνδέονται άμεσα με τις υψηλότερες κοινωνικές και πολιτικές ελίτ. Η διαπλοκή αυτή δημιουργεί ένα επικίνδυνο δίκτυο, στο οποίο οι επιχειρηματικοί και πολιτικοί κύκλοι αλληλοεπιδρούν με το οργανωμένο έγκλημα, καθιστώντας δυσχερέστερο τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών πρόληψης και καταστολής.

Η αλληλεπίδραση μεταξύ οργανωμένου εγκλήματος και οικονομικών ή πολιτικών ελίτ είναι ιδιαίτερα ανησυχητική, καθώς οι εγκληματικές δραστηριότητες συχνά χρηματοδοτούνται ή νομιμοποιούνται μέσω παράνομων οικονομικών συναλλαγών. Τα φαινόμενα όπως το ξέπλυμα χρήματος και η διαφθορά ενισχύουν την ύπαρξη αυτών των παράνομων δικτύων και δημιουργούν τις συνθήκες για την επέκτασή τους στο επίσημο οικονομικό σύστημα. Παράλληλα, η εμπορία ανθρώπων, ως ένα από τα πιο συνήθη εγκλήματα του οργανωμένου εγκλήματος, συνδέεται στενά με το φαινόμενο του ξεπλύματος χρήματος, καθώς τα κέρδη από αυτές τις παράνομες δραστηριότητες συχνά εντάσσονται στη νόμιμη οικονομία.

Η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος απαιτεί μια συνδυασμένη προσέγγιση που περιλαμβάνει τη διεθνή συνεργασία, τη νομική και θεσμική ενίσχυση, καθώς και την αυστηρή επιβολή των νόμων για την αποτροπή της διάδοσης αυτών των παράνομων δραστηριοτήτων. Η κατανόηση των τρόπων με τους οποίους το οργανωμένο έγκλημα αλληλοεπιδρά με τις οικονομικές και πολιτικές ελίτ αποτελεί κρίσιμο βήμα για την ανάπτυξη στρατηγικών που θα ενισχύσουν την αποτροπή και την καταστολή παράνομων συμπεριφορών οι οποίες σχετίζονται με τη διαφθορά, το ξέπλυμα χρήματος και την εμπορία ανθρώπων.

2. Οργανωμένο έγκλημα

Βαρύνουσα σημασία για την έννομη τάξη επέχει το οργανωμένο έγκλημα, σε εγχώριο αλλά και σε διεθνές επίπεδο, τόσο για την εν γένει εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας αλλά και για την σχέση ανάμεσα σε κράτος και πολίτη όσον αφορά το πλαίσιο της ασφάλειας. Για τους λόγους αυτούς οι εγκληματολόγοι αποπειράθηκαν να δώσουν στην έννοια του οργανωμένου εγκλήματος κάποιον ορισμό αλλά και κάποια εξήγηση με σκοπό να το φέρουν στο προσκήνιο ώστε να αντιμετωπιστεί περισσότερο αποτελεσματικά. Η προσπάθεια αυτή έχει αρχίσει εδώ και αρκετές δεκαετίες, ωστόσο νομοθετικές προβλέψεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού ήρθαν αρκετά χρόνια αργότερα. Πρωτοπόρα χώρα στον αγώνα περιορισμού του οργανωμένου εγκλήματος και καταστολής του ήταν η Αμερική. Λαμβάνοντας υπόψη τα πραγματικά μεγέθη της κοινωνικής ζημίας αλλά και τις εγκληματολογικές μελέτες, ξεκίνησαν με τις πρώτες σημαντικές ενέργειες περιορισμού του. Στην Ευρώπη οι αντίστοιχες πρωτοβουλίες ελήφθησαν από την Ιταλία, η οποία και η ίδια αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα με την εγχώρια μάστιγα του οργανωμένου εγκλήματος λόγω των πολλαπλών οργανώσεων της μαφίας¹ που δραστηριοποιούντουσαν στη χώρα. Σε μεταγενέστερο χρόνο, όταν οι νομοθετικές οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πλέον είχαν απτή βάση και η νομοθετική φαρέτρα είχε πλέον «ωριμάσει», τότε και η χώρα μας τις ακολούθησε υιοθετώντας τις κατά το μεγαλύτερο μέρος τους αλλά προσαρμόζοντας τις και στην εγχώρια πραγματικότητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ποινικές θεωρήσεις δεν αποτελούν αυτοτελής έννοιες αλλά βασίζονται, όπως και οφείλουν, στις εγκληματολογικές θεωρίες.

---

¹ Ο όρος "μαφία" στην Ιταλία αρχικά συνδέθηκε με την Κόζα Νόστρα, τη σικελική μαφία, ωστόσο με την πάροδο του χρόνου, ο όρος "μαφία" άρχισε να επεκτείνεται και να αναφέρεται και σε άλλες εγκληματικές οργανώσεις, τόσο στην Ιταλία όσο και παγκοσμίως, οι οποίες ακολουθούσαν παρόμοια μοτίβα και χρησιμοποιούσαν παρόμοιες τακτικές.

2.1. Οι εγκληματολογικές θεωρίες για το οργανωμένο έγκλημα

Με μία χρονολογική αναδρομή στις θεωρητικές προσεγγίσεις οι οποίες έχουν διατυπωθεί για το οργανωμένο έγκλημα από τους εγκληματολόγους διαπιστώνονται σημαντικές μεταβολές κυρίως στο τί ορίζουν ως οργανωμένο έγκλημα και στο ποιος αποτελεί τον δράστη. Η σοβαρότερη όμως μεταστροφή του ενδιαφέροντος, σε κάθε περίπτωση βάσει των εκφραστών της εκάστοτε θεωρίας, εντοπίζεται στο τι καταλαμβάνει τη σημαντικότερη θέση της θεωρίας – είτε το «τί είναι οργανωμένο έγκλημα» ή «ποιος είναι ο δράστης». Σε μεταγενέστερο χρόνο συναντώνται και υβριδικά μοντέλα τα οποία συνδυάζουν και τα δύο μέρη ως βασικά στοιχεία της όποιας θεώρησης (Σταμούλη, 2019, σσ. 217-220).

Κατά τη δεκαετία του 1960, βασικός εκφραστής μίας εκ των πρώτων προσπαθειών για μελέτη και εξήγηση του οργανωμένου εγκλήματος υπήρξε ο Donald Cressey με την προσέγγιση του περί «συνδικάτου του εγκλήματος». Η προσέγγιση αυτή έχει έρεισμα στην ιεραρχημένη δομή των οργανώσεων, στο διαμοιρασμό και στη διανομή των εργασιών μεταξύ των μελών τους αλλά και στη δράση τους ως μονοπωλιακό τύπο «επιχείρησης». Ο Donald Cressey βασιζόμενος κυρίως στη μελέτη της δομής της Cosa Nostra πρόσθεσε και εθνικά χαρακτηριστικά στα μέλη, αφού αυτή λειτουργούσε ως «θυγατρική» της Σικελικής Μαφίας. Η λειτουργία της με αποκλειστικά αλλοδαπά άτομα τον ώθησε στην έκφραση της θεωρίας «της συνωμοσίας του ξένου» (alien conspiracy theory) και συνεπώς κατηγοριοποίησε το οργανωμένο έγκλημα σε αποκλειστικά εισαγόμενο τύπο εγκλήματος (Cressey, 1969).

Μία δεκαετία αργότερα, οι εγκληματολόγοι οι οποίοι συνέχιζαν το έργο της μελέτης του οργανωμένου εγκλήματος, εντόπισαν τις αδυναμίες της θεώρησης του Donald Cressey και των όμοιων αυτής οι οποίες είχαν ως κοινό χαρακτηριστικό την υπερβολική εστίαση στην εθνική καταγωγή των δραστών-μελών (Liddick, 1991). Σε σύγκρουση λοιπόν με τη θεωρία περί «συνωμοσίας του ξένου» ήρθε η θεωρία που εισήγαγε ο William Chambliss περί «σχέσεων πελατείας - πατρωνίας». Κατά το μοντέλο αυτό, το οργανωμένο έγκλημα είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο συναντάται στις σχέσεις πελατείας – πατρωνίας αλλά και στη διαφθορά των αξιωματούχων του κράτους και φυσικά ότι δεν αποτελεί

αποκλειστικά εισαγόμενο φαινόμενο. Οι θεωρίες των δικτύων και η επιχειρηματική θεωρία εισήχθησαν από τον William Chambliss με τις αναφορές του στα εγκληματικά δίκτυα (criminal networks) και στις παράνομες επιχειρήσεις (illegal enterprises). Αυτές του οι θεωρίες προβάλλουν ως προβληματική την αδυναμία κατανόησης και αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος καθώς τοποθετείται σε διαφορετικό πλαίσιο από τις νόμιμες επιχειρήσεις, ενώ οι δραστηριότητες που συναντώνται στο οργανωμένο έγκλημα είναι κατά αρχήν επιχειρηματικές. Ακόμη, κατά τις απόψεις που έχει εκθέσει στα συγγράμματα του, το πολιτικοοικονομικό σύστημα και η κοινωνική δομή είναι αυτά που ουσιαστικά προκαλούν και θεσμοθετούν το οργανωμένο έγκλημα (Chambliss, 1978, σσ. 208-209).

Οι θεωρίες που ακολούθησαν σε σχέση με το οργανωμένο έγκλημα, βάσει των μοντέλων των επιχειρήσεων, είναι εκείνες όπου η γενικότερη μορφή τους και δράση τους αντλείται και ρυθμίζεται από τις συνθήκες και τις ανάγκες οι οποίες υφίστανται στις αγορές των παράνομων προϊόντων που δραστηριοποιούνται. Κατά τον Liddick, οι θεωρίες οι οποίες περιλαμβάνονται στην προαναφερθείσα οπτική, ουσιαστικά βασίζονται στον δομολειτουργισμό². Οι θεωρίες της οργάνωσης και η λογιστική, συνιστούν δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα. Στην οργανωτική δομή του οργανωμένου εγκλήματος εστιάζει η θεωρία της οργάνωσης, όπως εύκολα κατανοείται από τη διατύπωση της και μόνο. Οι ενέργειες συντονισμού των μελών της οργάνωσης, τα πλάνα και σχέδια δράσης, ο διαμοιρασμός των καθηκόντων, οι εσωτερικοί κανονισμοί, η χρονική διάρκεια δράσης, η πολυπλοκότητα, το μέγεθος κ.α., μεταβάλλονται από οργάνωση σε οργάνωση αναλόγως με τον τομέα ενασχόλησης της. Εξαρτώνται συνεπώς από τον χαρακτήρα της εγκληματικής

---

² Ο δομολειτουργισμός κατά τον Liddick αναφέρεται στο ότι οι κοινωνικές δομές και οι λειτουργίες τους δημιουργούν συνθήκες για τη γέννηση ή τη συνέχιση εγκληματικών φαινομένων, όπως το οργανωμένο έγκλημα. Εξετάζει πώς οι κοινωνικές ανισότητες, οι δομικές πιέσεις και οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών θεσμών συντελούν στην εμφάνιση τέτοιων φαινομένων, ενώ παράλληλα τα εγκλήματα μπορούν να θεωρηθούν ως μηχανισμοί που αντανακλούν ή αλληλοεπιδρούν με τις ευρύτερες κοινωνικές λειτουργίες και ισορροπίες (Liddick, 1991).

δραστηριότητας αλλά και της οικονομίας (παράνομη, νόμιμη, συνδυασμός και των δύο κ.λπ.) εντός της οποίας δραστηριοποιείται (Southerland & Potter, 1993, σ. 251). Η λογιστική θεωρία, της οποίας βασικοί εκφραστές της υπήρξαν οι Marion Bögel και Ulrich Sieber, παρομοιάζει και παραλληλίζει τα κύρια χαρακτηριστικά των εγκληματικών οργανώσεων με αυτά των κανονικών, δηλαδή νόμιμων, επιχειρήσεων (Fijnaut & Paoli, 2004, σ. 339). Το προσωπικό στρατολογείται από τις οργανώσεις, τα συμφέροντα τους προωθούνται και προασπίζονται και το κέρδος μεγιστοποιείται έτσι ώστε να ελεγχθεί ο ανταγωνισμός και να συγκαλυφθούν οι παράνομες δραστηριότητες τους. Κατά τη θεωρία αυτή μελετώνται κυρίως οι κλίμακες καταμερισμού των καθηκόντων (καταμερισμός εργασίας) και στα «παρακλάδια» στα οποία ανθίζει η εγκληματική δραστηριότητα. Ο σχεδιασμός και τα στάδια των εφοδιαστικών αλυσίδων με σκοπό την προώθηση των παράνομων υπηρεσιών ή προϊόντων, παρομοιάζουν με τις αντίστοιχες διαδικασίες των νόμιμων επιχειρήσεων που σκοπεύουν στο νόμιμο κέρδος (Χλούπης, 2005, σ. 71).

Ολοκληρώνοντας αυτή τη θεωρητική προσέγγιση του οργανωμένου εγκλήματος, δεν μπορεί να παραληφθεί το μοντέλο των κοινωνικών δικτύων – social network theory (Scalia, 2010, σσ. 283-298). Η θεωρία αυτή μελετά τις πιο σύγχρονες οργανώσεις όπου εμφανίζουν ελαστική ιεραρχία, δραστηριοποιείται μέσω υποομάδων, δικτύων και συμπράξεων. Συνεπώς, οι ενέργειες των οργανώσεων αυτών δεν φαίνεται να επιτηρούνται από κεντρική εποπτεία και διεύθυνση. Αυτού του είδους οι οργανώσεις διαρθρώνονται και λειτουργούν εντός ενός γενικότερου πλαισίου-δικτύου διαπροσωπικών σχέσεων, και όχι σε ένα αυστηρά καθορισμένο πλαίσιο (loose networks) (Λίβος, 2000, σσ. 1-67). Αυτή η μη προσωποπαγής διάρθρωση της οργάνωσης την καθιστά ακόμη πιο δύσκολη στην εξάρθρωση καθώς η δράση της μπορεί να συνεχίσει παρόλο που φαινομενικά τα ηγετικά στελέχη να έχουν συλληφθεί από τις αρχές (Williams, 2001, σσ. 61-97).

2.2. Ποινική προσέγγιση του οργανωμένου εγκλήματος

Η ποινική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος στην εγχώρια πραγματικότητα έχει πραγματοποιήσει άλματα προόδου, ειδικότερα την τελευταία εικοσαετία, καθώς υπάρχει σαφής προσπάθεια εναρμόνισης με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές οδηγίες αντιμετώπισης του,

αφού η χώρα μας είναι συνυπογράφων μέλος διεθνών συμβάσεων και υπόχρεη στην ενσωμάτωση των κοινοτικών οδηγιών στο εγχώριο δίκαιο (Βιδάλη, 2014, σ. 39). Ωστόσο, θεωρείται σκόπιμο να προσεγγιστεί το θέμα πρώτα από τη διεθνή πραγματικότητα.

Για την υπερεθνική προσέγγιση της ποινικής αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος, σημείο σταθμό αποτελεί η Σύμβαση του Παλέρμο, η οποία έχει εισέλθει και στο ελληνικό δίκαιο με τον κυρωτικό νόμο Ν. 3875/2010 και συγκεκριμένα με το άρθρο 1, έκτοτε έχει υπερνομοθετική ισχύ όπως ρητά ορίζεται από το Σύνταγμα της Ελλάδος (άρθρο 28 παράγραφος 1), για κανόνες διεθνών οργανισμών και διεθνούς δικαίου. Βάσει της Σύμβασης, η έννοια της εγκληματικής οργάνωσης προσδιορίζεται στο άρθρο 2, κατά το οποίο η οργανωμένη εγκληματική οργάνωση θεωρείται ομάδα ατόμων, τριών ή περισσότερων, που έχουν χρονική δράση σε ορισμένη χρονική περίοδο και επιδιώκουν υλικό ή οικονομικό όφελος διαπράττοντας ένα ή περισσότερα σοβαρά εγκλήματα ή εγκλήματα που ρητά ορίζονται από την Σύμβαση. Με μία πρώτη ανάγνωση του εν λόγω άρθρου γίνεται αντιληπτή η σημασία που δίδεται στον πορισμό αθέμιτου οικονομικού ή άλλου οφέλους. Κατά τη Σύμβαση, οι εθνικές νομοθεσίες των συμμετεχόντων κρατών, οφείλουν να εναρμονιστούν και να τυποποιήσουν τα προαναφερθέντα σχετικά στα εγχώρια δίκαια (Καϊάφα-Γκμπάντι, 2005, σ. 1435 επ.). Το οικονομικό όφελος και συγκεκριμένα η επιδίωξη αυτού, αποτελεί ειδοποιό διαφορά έτερων μορφών οργανωμένης εγκληματικότητας οι οποίες δεν αποσκοπούν σε αυτό, αλλά τα κίνητρά τους είναι διαφορετικά όπως σε θρησκευτικά ή πολιτικά υποκινούμενες οργανώσεις, τρομοκρατικές οργανώσεις κ.α., από τα κίνητρα των εγκληματικών οργανώσεων (Τζαννετής, 2001, σ. 1016 επ.). Η Σύμβαση του Παλέρμο έχει προσαρτηθεί στην κοινοτική νομοθεσία με την απόφαση 2004/579/EK-Συμβούλιο-29/04/2004 και εν συνεχεία με την απόφαση-πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ-Συμβούλιο-24/10/2008, η οποία ως επί το πλείστον ταυτίζεται με ό,τι προβλέπεται από τη Σύμβαση του Παλέρμο. Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αναφορικά με την οργανωμένη εγκληματικότητα εντός της Ένωσης, (210/2309 (INI)) την 25/10/2011, υπερτονίζει το οικονομικό όφελος ως σκοπό και βάση του οργανωμένου εγκλήματος. Επιπρόσθετα, παρουσιάζει προτεινόμενα μέτρα στην Επιτροπή ώστε να καταστεί επιτυχής η αφαίρεση των «βαθιά ριζωμένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση»

εγκληματικών οργανώσεων, ακόμη προτρέπει σε έκδοση σχετικής Οδηγίας από την Επιτροπή, με σκοπό την ποινικοποίηση από το σύνολο των κρατών-μελών των σχέσεων οποιουδήποτε νομικό ή φυσικού προσώπου με τις εν λόγω οργανώσεις και κυκλώματα για την αποτελεσματική δίωξη όσων αποκομίζουν κέρδη από αυτές. (Χλούπης, 2020, σ. 543).

Οι εθνικές νομοθεσίες των κρατών-μελών υποχρεούνται να εισαγάγουν εντός των εθνικών δικαίων όσα ρυθμίζονται από την ανωτέρω απόφαση-πλαίσιο, σε περίπτωση όπου αυτό δεν έχει πραγματοποιηθεί, τότε οφείλουν με σχετικό νόμο να τυποποιήσουν τα χαρακτηριστικά των εγκληματικών οργανώσεων και τους τρόπους αντιμετώπισης τους, σε κάθε περίπτωση βασιζόμενοι οι νομοθέτες στο περιεχόμενο της απόφασης-πλαισίου και έτσι συνεπώς και στη Σύμβαση του Παλέρμο. Εάν έχει εισαχθεί σχετική διάταξη σε χρόνο προγενέστερο, τότε αν διαφοροποιείται από τα όσα ορίζονται από τη Σύμβαση, τότε οφείλουν να την τροποποιήσουν (Καϊάφα-Γκμπάντι, 2005, σ. 1445 επ.). Σε διαφορετική περίπτωση, είναι δυνατή η ακύρωση εγχώριων νόμων από τα ελληνικά δικαστήρια λόγου χάρη, όταν είναι ασύμβατοι με τις διεθνείς υποχρεώσεις οι οποίες έχουν κυρωθεί και εισαχθεί στην εθνική νομοθεσία, αφαιρώντας ή εμπλουτίζοντας με όποιο στοιχείο κρίνεται απαραίτητο (Συμεωνίδου-Καστανίδου, 2006, σ. 875).

Η κυριότερη διάταξη αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος από την ελληνική έννομη τάξη είναι το άρθρο 187 του Π.Κ. «Εγκληματική οργάνωση», όπως τροποποιήθηκε από τους Ν. 2928/2001 και Ν. 3875/2010. Η πρότερη τροποποίηση αφορούσε στην αντικατάσταση του πλέον παρωχημένου όρου της «σύστασης συμμορίας» και προσέγγιση της νεότερης έννοιας της εγκληματικής οργάνωσης ώστε να καταστεί το άρθρο αυτό αποτελεσματικό όπλο κατά της νέας εγκληματικής πραγματικότητας. Προσθήκη έγινε επίσης και στον ΚΠΔ, συγκεκριμένα το άρθρο 253Α με τον Ν. 2928/2001³, το οποίο

---

³ Οι ειδικές ανακριτικές πράξεις που ορίζονταν για συγκεκριμένα αδικήματα στο εν λόγω άρθρο πλέον ορίζονται από το άρθρο 254 ΚΠΔ.

κρίθηκε απαραίτητο για την επεξήγηση και διευκρίνιση των ειδικών ανακριτικών μέσων και πράξεων.

Από τα παραπάνω εύκολα γίνεται αντιληπτή η συλλογιστική πορεία του Έλληνα νομοθέτη για την εγκληματική οργάνωση μελετώντας το άρθρο 187 Π.Κ.. Κατά αυτό, η στοιχειοθέτηση του αδικήματος επιτυγχάνεται πληρώνοντας ορισμένες προϋποθέσεις, ήτοι: α) συμμετοχή ή/και συγκρότηση σε ομάδα, β) να υπάρχει ορισμένη δομή στην ομάδα αυτή, γ) ο αριθμός των συμμετεχόντων στην ομάδα να είναι τρία ή περισσότερα, δ) να υπάρχει διαρκής δράση της ομάδας, ε) η επιδίωξη τελέσεως από τα μέλη της ομάδας άνω του ενός κακουργήματος, όπως αυτά αναφέρονται στην παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου (Τζαννετής, 2001, σ. 1016 επ.). Τα προαναφερθέντα κριτήρια μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε τρεις κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία θέτει ποιοτική προϋπόθεση (ομάδα με δομή), η δεύτερη την ποσοτική προϋπόθεση (τα μέλη να είναι τρία ή περισσότερα) και τέλος η τρίτη, την χρονική προϋπόθεση (απαιτείται διάρκεια στη δράση). Παράλληλα η παράγραφος 1 του άρθρου 187 του Π.Κ. προβλέπει συγκεκριμένα αδικήματα, στο σύνολο τους κακουργήματα, ωστόσο αυτά ανήκουν σε ένα ευρύ φάσμα εμπεριέχοντας αδικήματα γενικής διακινδύνευσης αλλά και αυτά που στρέφονται κατά της δημόσιας τάξης. Ακόμα προβλέπονται οικονομικά εγκλήματα αλλά και εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και κατά της ζωής. Άξιο μνείας ότι στα προβλεπόμενα κακουργήματα οικονομικού περιεχομένου δεν έχουν συμπεριληφθεί εγκλήματα σχετιζόμενα με τη διαφθορά, τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες κ.λπ.

Άξια απορίας και κατά την πλειοψηφία αμφιλεγόμενη ήταν η επιλογή της ελληνικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής να μην συμπεριληφθεί ως απαραίτητη προϋπόθεση στοιχειοθέτησης των εγκληματικών οργανώσεων ο σκοπός του οικονομικού ή άλλου οφέλους. Το νομοθέτημα κύρωσης της Σύμβασης, το οποίο είναι σύμφωνο με αυτή στις υπόλοιπες εισαχθείσες διατάξεις, έρχεται σε αναντιστοιχία με την παράλειψη αυτή, επίσης δεν συμβαδίζει με την αιτιολογική έκθεση του αυτού νομοσχεδίου όπου ρητώς αναφέρεται στην εγκληματική οργάνωση ως επιχείρηση που σκοπεύει στο κέρδος. Ειδικότερα, η αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου «Κύρωση και Εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ Διπλωματική Εργασία

κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των Τριών Πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις», περιλαμβάνει ως αιτιολογικό σχόλιο για το άρθρο 2 το εξής: «στην έννοια της οργανωμένης εγκληματικής ομάδας, ο πορισμός άμεσου ή εμμέσου οικονομικού ή άλλου οφέλους αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της έννοιας αυτής...». Τελικώς όμως, η ελληνική νομοθεσία συμπεριέλαβε στη σχετική διάταξη το συγκεκριμένο μόνον ως επιβαρυντική περίπτωση (άρθρο 187 παράγραφος 4 εδάφιο α' Π.Κ.) (Βουλή των Ελλήνων, 2010). Κατά αυτόν τον τρόπο εντάσσεται η εγκληματική οργάνωση σε ένα ευρύτερο πλαίσιο άδικων πράξεων από το ελληνικό δίκαιο, ωστόσο το πλαίσιο αυτό είναι ασύμφωνο με τις ποινικές και εγκληματολογικές θεωρήσεις της οργανωμένης εγκληματικότητας ως επιχείρηση που αποσκοπεί στην κερδοφορία και δραστηριοποιείται σε αγορές μη νόμιμες (Τζαννετής, 2001, σσ. 1016-1017).

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 34 της Σύμβασης ορίζονται τα σχετικά για την υιοθέτηση και εφαρμογή αυτής από το εκάστοτε συμβαλλόμενο κράτος-μέλος, σύμφωνα με αυτή είναι απαραίτητα όλα τα προβλεπόμενα μέτρα, διοικητικά αλλά και νομοθετικά, πάντα σύμφωνα με τις εγχώριες δικαιοακές αρχές, ώστε να εκπληρωθούν οι υποχρεώσεις του κράτους-μέλος προς τη Σύμβαση. Η παράγραφος 2 του άρθρου 34 αναφέρεται πιο συγκεκριμένα στις διατάξεις των άρθρων 5,6,8 και 23 «συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση», «νομιμοποίηση προϊόντων εγκλημάτων», «διαφθορά» και «παρακώλυση της δικαιοσύνης» αντίστοιχα, όπου για αυτά τα αδικήματα έκαστο κράτος-μέλος οφείλει να θεσπίσει σχετικές ποινικές διατάξεις ανεξαρτήτως από το αν τα εν λόγω αδικήματα έχουν διεθνικό χαρακτήρα. Κατά την παράγραφο 3 του εν λόγω άρθρου, δίνεται η δυνατότητα σε κάθε συμβαλλόμενο κράτος-μέλος να θεσπίσει αυστηρότερα μέτρα από τα όσα προβλέπονται στη Σύμβαση για την αποτελεσματική αντιμετώπιση και πρόληψη της διεθνικού χαρακτήρα οργανωμένης εγκληματικότητας. Αντιθέτως, διαφορετικός εννοιολογικός προσδιορισμός των εγκληματικών οργανώσεων δεν γίνεται αποδεκτός από τη Σύμβαση, ως ορίζεται στο άρθρο 2 δεσμευτικά. Η ενσωμάτωση αυτής της διεθνούς σύμβασης στην εθνική νομοθεσία προφανώς και δεν της δίνει θέση νόμου του κράτους αλλά παραμένει τμήμα του εσωτερικού δικαίου και εξ' ου όλα τα κρατικά όργανα δεσμεύονται από αυτή για όλες τις επικυρωμένες διατάξεις της (Συμβούλιο Εφετών Αθηνών, 2015).

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ζέπλυμα από τη διαφθορά.»

Η ελληνική νομοθεσία κινείται εντός του πλαισίου το οποίο έχει οριστεί από τις διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις και οδηγίες, ωστόσο σε καμία περίπτωση δεν ακολουθεί κατά γράμμα τις οριζόμενες υποχρεώσεις της χώρας κατά τις συμβάσεις αυτές. Ωστόσο, το πνεύμα του νόμου κινείται στο ίδιο πλαίσιο και καθίσταται σαφές στον αναγνώστη η κατεύθυνση της αντεγκληματικής πολιτικής καθώς και της ποινικής καταστολής για το οργανωμένο έγκλημα κατά τη διεθνή πραγματικότητα (Σταμούλη, 2018, σσ. 276-280).

3. Το ξέπλυμα χρήματος

Η απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων ως έννοια συμπεριλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα διαφορετικών τεχνικών, τρόπων και μέσων, κατά κύριο λόγο παράνομα, τα οποία χρησιμοποιούνται για την επιτυχή ολοκλήρωση της. Τέτοιες πρακτικές, μεταξύ άλλων, είναι η φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή αλλά και η βαρύτερης ποινικής και κοινωνικής ζημίας νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες (ξέπλυμα μαύρου χρήματος). Το οργανωμένο έγκλημα επιφέρει έσοδα, χρηματικά ή υλικά, τα οποία όπως είναι αναμενόμενο δεν έχουν αποκτηθεί με νόμιμες διαδικασίες και συνεπώς όσοι εγκληματούν κατά αυτόν τον τρόπο επιχειρούν να τα παρουσιάσουν αυτά ως νομιμοφανή ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην νόμιμη οικονομία. Η ένταση, η συχνότητα και η σοβαρότητα συμπεριφορών που αποτελούν ξέπλυμα χρήματος ορίζεται διαφορετικά σε ανόμιες οικονομίες και κοινωνίες, ωστόσο τις τελευταίες δεκαετίες έχει εδραιωθεί ως παγκόσμιο φαινόμενο και συνεπώς αποτελεί επιτακτική ανάγκη η σε βάθος κατανόηση του ώστε να περιοριστεί και αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά.

3.1. Η έννοια του ξεπλύματος χρήματος

Η Σύμβαση της Βιέννης, πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών, στις 19 και 20 Δεκεμβρίου 1988 αποτελεί σημείο αναφοράς για τη διατύπωση του όρου του ξεπλύματος χρήματος. Με τη σύμβαση αυτή, που αφορούσε ένα ευρύτερο πλαίσιο αντιμετώπισης της διακίνησης ναρκωτικών και των ψυχοτρόπων ουσιών, έγινε η πρώτη προσπάθεια απόδοσης του όρου του ξεπλύματος ως ποινικά διωκόμενη πράξη. Με αυτήν, δόθηκε ο ορισμός ότι ξέπλυμα χρήματος αποτελούν οι ακόλουθες συμπεριφορές, οι οποίες τυποποιούνται στη Σύμβαση και αφορούν πράξεις σχετιζόμενες με τη διακίνηση, συγκάλυψη, απόκρυψη, παροχή βοήθειας κ.λπ.. Ειδικότερα:

- i. Όποιος μεταφέρει ή μετατρέπει αγαθά ενώ γνωρίζει ότι αυτά αποτελούν παράγωγο διακίνησης ναρκωτικών ουσιών, με σκοπό τη συγκάλυψη ή απόκρυψη του παράνομου της προέλευσής τους ή τη βοήθεια τρίτου ο οποίος εμπλέκεται σε τέτοιες παράνομες πράξεις ώστε να αποφύγει την ποινική δίωξη, προβαίνει σε ξέπλυμα χρήματος.

- ii. Όποιος αποκρύπτει ή συγκαλύπτει την προέλευση, τη θέση, τη φύση ή την πραγματική ιδιοκτησία αγαθών ή δικαιωμάτων σχετιζόμενα με τα αγαθά αυτά, ενώ εν γνώση του αυτά προέρχονται από διακίνηση ναρκωτικών, προβαίνει σε ξέπλυμα χρήματος.
- iii. Όποιος συμμετάσχει στα ανωτέρω ή σε οποιαδήποτε άλλη συμφωνία, ένωση, συνέργεια ή απόπειρα παρέχοντας βοήθεια, συμβουλές ή συνδρομή ώστε να διαπραχθούν αυτά, προβαίνει σε ξέπλυμα χρήματος.

Ο ως άνω ευρύτερος ορισμός επικυρώθηκε επισήμως από το Συμβούλιο της Ευρώπης με την μεταγενέστερη Σύμβαση του Στρασβούργου την 8^η Νοεμβρίου του 1990 αλλά και την Οδηγία 91/308/ΕΟΚ/10-06-1991 για την πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με τη χρήση του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το Συμβούλιο της Ευρώπης συγκεκριμενοποίησε τα οριζόμενα για το ξέπλυμα χρήματος βάσει του σκοπού του, όπου ξέπλυμα αποτελεί η μετατροπή μη νόμιμων σε νόμιμα κεφάλαια ώστε να δύνανται αυτά να επενδυθούν και πάλι ή για ιδίο όφελος (Herail & Ramaël, 1996, σ. 50).

Η Οδηγία 2015/849/20-05-2015 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου περιλαμβάνει μία νεότερη προσέγγιση ορισμού του ξεπλύματος χρήματος, η εν λόγω Οδηγία εκδόθηκε και πάλι για την πρόληψη χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες ή για χρηματοδότη τρομοκρατίας. Σύμφωνα με την παράγραφο 3, του άρθρου 1 της Οδηγίας, όποιος με πρόθεση προβαίνει στις ακόλουθες συμπεριφορές τότε λογίζεται ως αυτουργός νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, οι συμπεριφορές έχουν ως:

- i. Μεταβίβαση ή μετατροπή περιουσίας, εν γνώσει της προελεύσεως από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό συγκαλύψη ή απόκρυψη της παράνομης προέλευσης της, ή παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε σχετιζόμενο με τη δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες.
- ii. Συγκαλύψη ή απόκρυψη της αλήθειας σχετικά με τη προέλευση, διάθεση, φύση ή διακίνηση περιουσίας ή την τοποθεσία αυτής, ή τον κύριο της

- περιουσίας ή δικαιωμάτων αυτής, εν γνώσει της προελεύσεως της από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοια.
- iii. Απόκτηση, χρήση ή κατοχή περιουσίας όπου κατά το χρόνο κτήσης, εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αποτελεί προϊόν εγκληματικής δραστηριότητας ή από πράξεις συμμετοχής σε τέτοια.
- iv. Συμμετοχή σε πράξη που αναφέρονται στα ως άνω i., ii., iii., ή σύσταση οργάνωσης για διάπραξη, απόπειρα διάπραξης, υποβοήθηση, υποκίνηση, διευκόλυνση ή παροχή συμβουλών σε τρίτους με σκοπό τη διάπραξη της.

Τα ανωτέρω ισχύουν ακόμη και όταν οι δραστηριότητες διεξάγονται σε έδαφος άλλου κράτους - μέλους ή τρίτης χώρας (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2015, σ. 83)

Ακόμη, υπάρχουν μερικές διαφορετικές προσεγγίσεις ως προς το τί ορίζεται ξέπλυμα χρήματος. Ο Χλούπης αναφέρεται στο ξέπλυμα χρήματος ως τη διαδικασία κατά την οποία το παράνομο εισόδημα καταφέρνει να παρεισφρήσει στο επίσημο χρηματοοικονομικό σύστημα (Χλούπης, 2000, σ. 369). Κατά τον Hopton, οποιαδήποτε συναλλαγή ή σχέση εμπεριέχει κάποια μορφή ιδιοκτησίας ή υλικού ή άυλου οφέλους, προερχόμενη από εγκληματικές δραστηριότητες, συνιστά ξέπλυμα χρήματος (Hopton, 2006, σσ. 1-4). Οι Reuter & Truman αναφέρουν ως ουσιαστικό σκοπό του ξεπλύματος την αποσύνδεση των εγκληματικών προσόδων από την εγκληματική δράση και η μεταποίηση τους μέσω εμπορικών και χρηματικών αλληλεπιδράσεων σε φαινομενικά νόμιμη περιουσία (Reuter & Truman, 2004, σ. 25). Σε όλους τους ανωτέρω ορισμούς, το ξέπλυμα χρήματος αποτελείται από δύο εγκλήματα ξεχωριστά, το βασικό έγκλημα (predicate offence) και το έγκλημα του ξεπλύματος. Συνεπώς, το ξέπλυμα είναι η κατάληξη του κύριου εγκλήματος και απορρέει από το μηχανισμό εκείνο όπου οι δράστες βασικών αδικημάτων αποδίδουν νομιμότητα ή έστω νομιμοφάνεια στα κέρδη τα οποία έρχονται στην κατοχή τους από τα αδικήματα και εν συνεχεία πραγματοποιείται η εισαγωγή αυτών στη νόμιμη οικονομία.

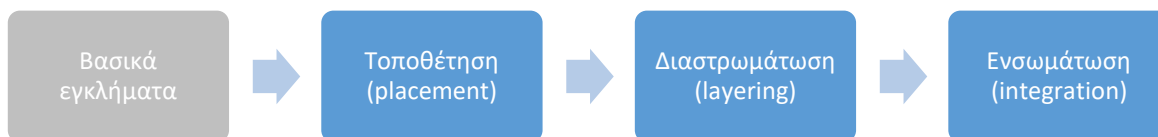
3.2. Η διαδικασία του ξεπλύματος χρήματος

3.2.1. Το μοντέλο των τριών σταδίων για το ξέπλυμα χρήματος

Τρία είναι τα κύρια βήματα που απαιτούνται για μία επιτυχημένη διαδικασία ξεπλύματος χρήματος, έκαστο κατέχει ιδιαίτερη αξία και είναι απαραίτητο για την επιτυχή έκβαση της διαδικασίας αλλά και έκαστο ενέχει τα δικά του ρίσκα και χρήζει υψηλών επιπέδων τεχνογνωσίας και εμπειρογνωμοσύνης. Τα τρία αυτά στάδια δεν κατέχουν από μία μοναδική ενέργεια το καθένα αλλά συνολικά υπάρχει μία μακρά σειρά αλληπάληλων χρηματοοικονομικών συναλλαγών που απαιτούνται για την συγκάλυψη των πηγών των παρανόμως αποκτηθέντων περιουσιακών στοιχείων και εν συνεχεία αφού έχουν πλέον νομιμοποιηθεί να δύνανται να χρησιμοποιηθούν στη νόμιμη αγορά δίχως την αποκάλυψη των εγκληματιών που πρόκειται να τα χρησιμοποιήσουν. Οι μηχανισμοί ξεπλύματος χρήματος λαμβάνουν χώρα εντός ενός πλαισίου με παγιωμένο σχήμα όπου το παράνομο πρόσοδο εισέρχεται στη νόμιμη οικονομία χρησιμοποιώντας συγκεκριμένους δίαυλους και μέσα.

Οι τρεις επιμέρους φάσεις λοιπόν είναι η τοποθέτηση, η διαστρωμάτωση και η ενσωμάτωση (Ping, 2010, σσ. 15-32). Η πρώτη φάση του ξεπλύματος αφορά στην τοποθέτηση (placement) του χρήματος σε εισόδους του νόμιμου χρηματοοικονομικού συστήματος. Η επόμενη φάση, η διαστρωμάτωση (layering), απαρτίζεται από μία αλληλουχία διαστρωματωμένων συναλλαγών η οποία κινεί τα χρήματα μέσω διεθνών και εθνικών οικονομιών και τα οδηγεί την πλειστή των περιπτώσεων σε υπεράκτιες εταιρίες και γενικότερα σε φορολογικούς παραδείσους (offshore companies, tax havens αντίστοιχα) όπου έτσι η πληθώρα τραπεζικών λογαριασμών και η συγκεχυμένη χωροταξική δικαιοδοσία αποκρύπτει την εγκληματική προέλευση και τελικώς προσδίδει νομιμότητα στην χρηματική ροή. Η τελική φάση είναι εκείνη που τελικώς ενσωματώνει (integration) τα χρήματα στις νόμιμες οικονομίες, αφού προηγουμένως η πραγματική προέλευσή τους έχει συγκαλυφθεί. Απαραίτητο για την επιτυχή ενσωμάτωση είναι η καλλιέργεια της εντύπωσης για τη νομιμότητα της προέλευσης των κεφαλαίων. Αφού έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία έπειτα από τις τρεις φάσεις, τα εν λόγω κεφάλαια δύνανται να εισέλθουν σε οποιοδήποτε

νομότυπο οικονομικό περιβάλλον και να χρησιμοποιηθούν για οποιαδήποτε νόμιμη αγορά, επένδυση κ.λπ. (Lilley, 2010, σ. 51).

Πίνακας 1 – Το μοντέλο των τριών σταδίων

3.2.2. Οι τεχνικές των επιμέρους σταδίων

Η απελευθερωμένη παγκοσμιοποιημένη οικονομική πραγματικότητα καθώς και η απορρύθμιση των αρμόδιων φορέων και οργανισμών προσφέρουν πολλαπλές δυνατότητες απόκρυψης υπέρογκων χρηματικών ροών. Όπως αναφέρθηκε, η επικρατούσα πρακτική διαχείρισης των χρηματικών ποσών προς ξέπλυμα είναι η μεταφορά σε εξωχώρα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που συχνά εδρεύουν σε φορολογικούς παραδείσους. Ακόμη και αν δεν βρίσκονται σε φορολογικούς παραδείσους, επιλέγονται σχεδόν πάντοτε τοποθεσίες με χαλαρές νομοθετικές χρηματοοικονομικές διατάξεις για την κατά το δυνατόν χαμηλότερη πιθανότητα ανακάλυψης. Κατά τη φάση της τοποθέτησης (placement), τα χρηματικά ποσά, συνήθως σε μορφή μετρητών, μετακινούνται σε χώρες με χαμηλού επιπέδου συστήματα επαγρύπνησης, ελέγχου και εποπτείας και απέχουν από διεθνείς οργανισμούς όπως η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force – F.A.T.F.). Το τελευταίο προφανώς λόγω των απαιτήσεων της F.A.T.F. για τα μέλη της όσον αφορά την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος. Τα χρήματα μεταφέρονται με αντίστοιχους τρόπους όπως και λοιπά προϊόντα, ήτοι ακτοπλοϊκά – κοντέινερ, αεροπορικά ως φορτίο (cargo), ακόμη και μέσω του οδικού δικτύου κ.α.. Οι χώρες προορισμοί ως συνήθως έχουν μηδαμινή εποπτεία και έλεγχο των χρηματικών ροών και ευρύτερα των χρηματοοικονομικών συναλλαγών και είναι ασύμβατες με το διεθνές καθεστώς καταπολέμησης ξεπλύματος του χρήματος. Συχνά, πρόκειται για οικονομικά αδύναμες και αναπτυσσόμενες χώρες που στην πραγματικότητα τους ευνοεί η εισροή ξένου συναλλάγματος και είτε εθελουφλούν για την προέλευση του χρήματος είτε έχουν ελλιπώς θεσμοθετημένες διαδικασίες και αρχές για τον οικονομικό έλεγχο. Άλλη περίπτωση χώρων

αποδεκτών των χρηματικών ροών αυτών είναι οι λεγόμενοι φορολογικοί παράδεισοι οι οποίοι στην ουσία έχουν βασίσει την εθνική οικονομική τους πολιτική σε ακριβώς τέτοιου είδους ροές. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων χωρών είναι τα νησιά της Μάγχης, διάφορα εξαρτώμενα κράτη και πρώην αποικίες του Ηνωμένου Βασιλείου όπως Χονγκ Κονγκ, Μάλτα, Σιγκαπούρη, Βρετανικές Παρθένες Νήσοι, πρώην γαλλικές αποικίες όπως Μαρόκο, Αλγερία, Τυνησία αλλά και χώρες στην καρδιά της Ευρώπης όπως η Ελβετία και το Λουξεμβούργο (Ogle, 2020).

Επικρατέστερες συναλλαγές του πρώτου σταδίου είναι το επονομαζόμενο smurfing, ήτοι η κατάθεση χρηματικών ποσών σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε περισσότερες μικρές συναλλαγές αντί λιγότερων και μεγάλων, ώστε να μην πληρούνται οι προϋποθέσεις για εξακρίβωση πελατών, ερωτήσεων για την προέλευση των χρημάτων και τελικώς την αναφορά τους στις αρμόδιες αρχές ως ενδεχόμενες συναλλαγές ξεπλύματος χρήματος. Ακόμη, όσον αφορά το ξέπλυμα εκτός χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και τραπεζών, γίνεται χρήση καζίνο ή αγορά κερδισμένων δελτίων τυχερών παιγνίων, αποκτούνται τίτλοι στον κομιστή, ιδρύονται και χρησιμοποιούνται καταστήματα με υψηλές χρηματικές ροές (λ.χ. πρατήρια καυσίμων, κέντρα διασκέδασης κ.α.) όπου παραποιούνται σχετικά εύκολα τα τιμολόγια αγορών και πωλήσεων, χρησιμοποιούνται επίσης ανταλλακτήρια συναλλάγματος ή και η παλαιότερη και απλούστερη τεχνική από άποψη τεχνογνωσίας, μεταφέρονται λαθραία μετρητά. Όσον αφορά το στάδιο της τοποθέτησης (placement) υπάρχει σωρεία μεθόδων και τεχνικών. Μία παρατήρηση που έχει γίνει στην πλειονότητα αυτών είναι ότι κατά αυτή τη φάση χρησιμοποιούνται «καθαρά ονοματεπώνυμα», δηλαδή άτομα τα οποία δεν έχουν άμεση σχέση με τις εγκληματικές ενέργειες από τις οποίες προέρχονται τα χρήματα και έτσι δεν θορυβούνται οι αρχές με τις ενέργειες τους.

Όταν έχει πλέον ξεπεραστεί το πρώτο στάδιο για όσους αποπειρώνται το ξέπλυμα, εισέρχονται στο στάδιο της διαστρωμάτωσης (layering) κατά το οποίο γίνεται χρήση πολλών και διαφορετικών χρηματοοικονομικών συναλλαγών ώστε να διαστρωματωθούν τα παρανόμως αποκτηθέντα κεφάλαια. Συνηθέστερες τέτοιες συναλλαγές είναι οι αγορές υλικών αγαθών, αξιών και τίτλων, πλήθος αλληπάλληλων ηλεκτρονικών κεφαλαιακών μεταφορών σε κατά το δυνατό περισσότερα τραπεζικά ιδρύματα, άνοιγμα τραπεζικών

λογαριασμών σε πληθώρα χωρών και δικαιοδοσιών, μεταφορές κεφαλαίων διαμέσου φαινομενικά εταιρικών συναλλαγών ή καταπιστευμάτων, φυσικά με την κατάλληλη βοήθεια επαγγελματιών οι οποίοι έχουν εμπειρία και κατάρτιση σε τέτοιες πρακτικές. Οι προρρηθείσες συναλλαγές στοχεύουν και συχνά καταφέρνουν την αποσύνδεση των δεσμών με την αρχική και φυσικά πιο ύποπτη χρηματική συναλλαγή τοποθέτησης των κεφαλαίων στους νόμιμους διαύλους των οικονομιών έτσι ώστε να δυσχεραίνει το έργο των αρχών στην ιχνηλάτηση της ροής των χρημάτων. Ως συνήθως, αυτό επιτυγχάνεται με τη μετακίνηση των κεφαλαίων σε εξωχώρια χρηματοοικονομικά κέντρα ή φορολογικούς παραδείσους.

Η τελική φάση της διαδικασίας του ξεπλύματος του χρήματος είναι η ενσωμάτωση (integration) των πλέον «ξεπλυμένων» χρημάτων στη νόμιμη οικονομία και περιλαμβάνει οποιαδήποτε τεχνική δίνει τη δυνατότητα στους ενεργούντες να επιστρέψουν το κεφάλαιο που τοποθετήθηκε και διαστρωματώθηκε στο εμφανές και νόμιμο χρηματοοικονομικό σύστημα, αναμειγμένο και αφομοιωμένο από έτερα νόμιμα κεφάλαια ώστε κι αυτό να είναι νομιμοφανές. Άπαξ τα χρηματικά ποσά έχουν ενσωματωθεί στο χρηματοοικονομικό σύστημα δύνανται να μεταφερθούν προς χώρες με πιο εξελιγμένες χρηματοοικονομικές διαδικασίες και νομοθετικά πλαίσια ώστε να συσταθούν εικονικές εταιρίες, καταπιστεύματα και άλλα εταιρικά σχήματα για να αποκοπεί τελειωτικά η πλέον ούτως ή άλλως λεπτή κλωστή που συνδέει το χρήμα, το έγκλημα και τον εγκληματία. Τα «καθαρά» κεφάλαια τώρα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά βούληση, να επενδυθούν νομίμως ή και παρανόμως, να χρηματοδοτήσουν έναν υλιστικό τρόπο ζωής, να συστηθούν με αυτά νόμιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες ή να αναπτυχθούν περαιτέρω ή υπάρχουσες παράνομες. Η διαδικασία ολοκληρώνεται με τα παράνομα κεφάλαια να έχουν πλέον νόμιμη υπόσταση (Van der Does de Willebois, Halter, Harrison, Won, & Sharman, 2011, σσ. 45-49).

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ξέπλυμα από τη διαφθορά.»

Πίνακας 2 – Το ξέπλυμα χρήματος στην πράξη βάσει των ορισμών της FATF (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021, σ. 9)
Διπλωματική Εργασία

3.3. Η πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος

3.3.1. Η εθνική και ενωσιακή προσπάθεια αντιμετώπισης του ξεπλύματος χρήματος

Η καθ' ύλην αρμόδια εποπτική αρχή ως προς την εφαρμογή του κανονιστικού και νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες καθώς και της χρηματοδότησης τρομοκρατίας και διασποράς των όπλων μαζικής καταστροφής, είναι η κεντρική τράπεζα της χώρας. Εν προκειμένω η Τράπεζα της Ελλάδος, είναι υπεύθυνη για την εποπτεία όλων των χρηματοπιστωτικών και τραπεζικών ιδρυμάτων τα οποία υποχρεούνται σε συμμόρφωση στο παραπάνω πλαίσιο.

Η ισχύουσα εγχώρια νομοθεσία για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος έχει διαμορφωθεί ως επί το πλείστον από την ενσωμάτωση στο εσωτερικό δίκαιο της αντίστοιχης κοινοτικής νομοθεσίας. Η σχετική κοινοτική νομοθεσία και κατ' επέκταση η εγχώρια, είναι από τον Φεβρουάριο του 2012 σύμφωνη με τις «Σαράντα (40) Συστάσεις για την καταπολέμηση του Ξεπλύματος Χρήματος, της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και της διασποράς Όπλων Μαζικής Καταστροφής (ΟΜΚ)», όπως έχουν υιοθετηθεί από την Ομάδα Χρηματοπιστωτικής Δράσης (Financial Action Task Force – FATF) ως τον αρμόδιο διεθνή φορέα συγγραφής των ειδικών οδηγιών και προτύπων.

Ως εποπτεύων οργανισμός, η Τράπεζα της Ελλάδος, ελέγχει τη συμμόρφωση των εποπτευόμενων ιδρυμάτων βάσει των υποχρεώσεων που ορίζονται από το ισχύον πλαίσιο και προβαίνει σε ελέγχους σχετικά με την αποτελεσματικότητα και επάρκεια των πρακτικών αντιμετώπισης που ακολουθούν, κατά του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ακόμη, εκδίδει τυπολογία υπόπτων συναλλαγών βάσει της παγκόσμιας τραπεζικής πραγματικότητας, βάσει των εφαρμοζόμενων οδηγιών αλλά και της διεθνούς βιβλιογραφίας. Επίσης, η Τράπεζα της Ελλάδος υποχρεούται να αναφέρει ύποπτες συναλλαγές, οι οποίες έρχονται εις γνώση της από τους προαναφερθέντες ελέγχους, στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες. Ωστόσο, οι προανακριτικές αρμοδιότητες για περαιτέρω διερεύνηση και δίωξη δεν επιβαρύνουν την εν λόγω Αρχή, αλλά ειδικές υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας, οικονομικούς εισαγγελείς κ.α. και όχι την Τράπεζα.

Όσον αφορά τη νομοθεσία, κύρια πηγή εθνικού δικαίου αυτής της προσπάθειας αντιμετώπισης του ξεπλύματος χρήματος αποτελεί ο Ν. 4557/2018 «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ) και άλλες διατάξεις» όπως τροποποιήθηκε με τον Ν. 4734/2020. Οι δύο αυτοί νόμοι πρόκειται ουσιαστικά για την ενσωμάτωση των Οδηγιών (ΕΕ) 2015/849 «σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» και (ΕΕ) 2018/843, τροποποιητική Οδηγία της προηγούμενης, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και Κοινοβουλίου. Άλλες σχετικές κοινοτικές διατάξεις οι οποίες εφαρμόζονται και από τη χώρα μας είναι ο κανονισμός (ΕΕ) 847/2015 «περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών», ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός της Επιτροπής (ΕΕ) 2018/1108 «για τη συμπλήρωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα που προσδιορίζουν τα κριτήρια για τον ορισμό κεντρικών σημείων επαφής από τους εκδότες ηλεκτρονικού χρήματος και τους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών, καθώς και με κανόνες σχετικά με τα καθήκοντα των εν λόγω κεντρικών σημείων επαφής» και ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός της Επιτροπής (ΕΕ) 2019/758 «για τη συμπλήρωση της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849». Ενώ δεν ρυθμίζουν αποκλειστικά τις προσπάθειες των κρατών μελών της Ένωσης, αξίζει να γίνει μνεία στους κατ' εξουσιοδότηση κανονισμούς της Επιτροπής (ΕΕ) 2016/1675 και (ΕΕ) 2024/163 στους οποίους επισημαίνονται οι τρίτες χώρες υψηλού κινδύνου (Τράπεζα της Ελλάδος, n.d.).

3.3.2. Η Ευρωπαϊκή Αρχή καταπολέμησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες - Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism (AMLA)

Στις 30 Μαΐου 2024, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε κανονισμό για την ίδρυση μιας νέας αρχής, της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες (AMLA), με σκοπό την ενίσχυση της εποπτείας των πολιτικών κατά του ξεπλύματος χρήματος (AML) και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (CFT) στην ΕΕ, καθώς και την υποστήριξη της συνεργασίας μεταξύ των Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (ΜΧΠ - UIF). Η νέα αυτή Αρχή θα έχει έδρα στη Διπλωματική Εργασία

Φρανκφούρτη και αναμένεται να αρχίσει τις εργασίες της στα μέσα του 2025⁴ (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2024).

Το ξέπλυμα χρήματος, ως ένα φαινόμενο με διασυνοριακή διάσταση, καθιστά αναγκαία την ενίσχυση του υφιστάμενου πλαισίου AML/CFT της ΕΕ. Η AMLA θα αναλάβει την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου εποπτικού μηχανισμού, με τη συμμετοχή των εθνικών εποπτικών αρχών των κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση των υπόχρεων οντοτήτων με τις κανονιστικές υποχρεώσεις τους. Οι αρμοδιότητες της νέας αυτής αρχής θα περιλαμβάνουν:

- i. Την άμεση εποπτεία ορισμένων από τα υψηλότερου κινδύνου πιστωτικά και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των παρόχων υπηρεσιών κρυπτονομισμάτων.
- ii. Την παροχή υποστήριξης προς τον μη χρηματοπιστωτικό τομέα για την ενίσχυση της συμμόρφωσης με τις πολιτικές AML/CFT.
- iii. Την συντονιστική της δράση για τις Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (ΜΧΠ - UIF) στα κράτη μέλη.
- iv. Την επιβολή χρηματικών κυρώσεων σε περιπτώσεις σοβαρών παραβάσεων των κανονιστικών απαιτήσεων.

Αυτή η πρωτοβουλία αποσκοπεί στην ενίσχυση της συνεργασίας και της συντονισμένης δράσης μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ για την αποτελεσματική καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, προασπίζοντας έτσι την οικονομική σταθερότητα και την ασφάλεια στην περιοχή (Ευρωπαϊκή Ένωση, n.d.).

---

⁴ Ιδρυτικός κανονισμός της AMLA αποτελεί ο Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1620 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

3.3.3. Η εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες

Η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες αποτελεί την εθνική μονάδα καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος, της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας καθώς και του ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης. Αποτελεί πυλώνα για την εγκαθίδρυση της σταθερότητας και της ασφάλειας της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής. Μέχρι το 2018 η πρότερη Αρχή ονομαζόταν «Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης», ωστόσο ο Ν. 4557/2018 κατήργησε τον ιδρυτικό της Ν. 3691/2008 και την αντικατέστησε με την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες.

Κατά τον ιδρυτικό Ν. 4557/2018 σκοπός της Αρχής είναι να λαμβάνει και να εφαρμόζει τα αναγκαία μέτρα ώστε να προλαμβάνεται, να εντοπίζεται και να καταπολεμάται η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, να προσδιορίζονται τα σχετιζόμενα με την τρομοκρατία πρόσωπα και να επιβάλλονται χρηματοοικονομικές κυρώσεις σε βάρος αυτών αλλά και έτερων προσώπων που καθορίζει με Αποφάσεις το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ή με Κανονισμούς και Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τέλος να ελέγχονται οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης όσων προσώπων αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 περίπτωση α' του Ν. 3213/2003. Ειδικότερα θέματα τα οποία αφορούν την λειτουργία της Αρχής και των Μονάδων της, ρυθμίζονται με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται κατόπιν πρότασης του Υπουργού Οικονομικών και ύστερα από εισήγηση του Προέδρου και των μελών της Αρχής (Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, 2024).

Η Αρχή αποτελείται από τρεις αυτόνομες και ξεχωριστές μονάδες οι οποίες έχουν διακριτή υποδομή, προσωπικό και αρμοδιότητες. Οι μονάδες έχουν κατηγοριοποιηθεί βάσει των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων τους, ειδικότερα:

- i. Μονάδα Α : αποτελεί την Ελληνική Κεντρική Μονάδα Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Hellenic Financial Intelligence Unit – HFIU - ΜΧΠ) και είναι αρμόδια να συλλέγει, διερευνά και αξιολογεί τις αναφορές ύποπτων/ασύνηθων συναλλαγών (Suspicious / Unusual Transactions Reports – STRs/UTRs) από τους υπόχρεους οργανισμούς αλλά και τρίτων δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων ή ιδιωτών.
- ii. Μονάδα Β: αποτελεί την Μονάδα Χρηματοοικονομικών Κυρώσεων (Financial Sanctions Unit – FSU), αρμόδια να εφαρμόζει τα μέτρα της δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων που επιβάλλονται με Αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, με Αποφάσεις και Κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επιπρόσθετα να προσδιορίζει τα πρόσωπα τα οποία σχετίζονται με την τρομοκρατία και να δεσμεύονται τα περιουσιακά στοιχεία αυτών.
- iii. Μονάδα Γ: αποτελεί τη Μονάδα Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης (Source of Funds Investigations Unit – SFIU), αρμόδια να παραλαμβάνει και να ελέγχει τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης και τις δηλώσεις οικονομικών συμφερόντων των προσώπων, ως αυτά ορίζονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 περιπτώσεις στ' έως και ια', ιγ' έως και κδ', κζ', λδ' έως και λι', μα', μβ', μστ', μη' και μθ' του Ν. 3213/2003 (Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, n.d.).

Για να γίνει ευκολότερα κατανοητή η αναγκαιότητα ύπαρξης, εύρυθμης λειτουργίας, διοικητικής και οικονομικής στήριξης της Αρχής, αρκεί να παρατεθούν ορισμένοι δείκτες από την έκθεση πεπραγμένων μόνον της Α' μονάδας του έτους 2018 (Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, 2019)

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ζέπλυμα από τη διαφθορά.»

Δεσμεύσεις περιουσιακών στοιχείων Α' Μονάδας της Αρχής.

ΕΤΗΣΙΟ ΔΕΣΜΕΥΘΕΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΣΕ €			
2015	2016	2017	2018
255.368.389	301.740.646	312.590.609	227.842.680
ΕΤΗΣΙΟ ΠΛΗΘΟΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ			
402	444	268	149
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΟΣ			
635.245	679.596	1.166.383	1.529.146

Πίνακας 3 – Δεσμεύσεις περιουσιακών στοιχείων Α' Μονάδας

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΕΤΟΥΣ 2018	
ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ & ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	2.352
ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1.842
ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ & ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	1.410
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ	403
ΞΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ & FIUs	236
ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ ΙΔΙΩΤΩΝ & ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	182
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ	25
ΣΥΝΟΛΟ	6.450

Πίνακας 4 – Πλήθος αναφορών έτους 2018 από τους υπόχρεους οργανισμούς, τρίτων δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων και ιδιωτών.

4. Ελίτ και οργανωμένο έγκλημα

4.1. Οι ελίτ του εγκλήματος και το οργανωμένο έγκλημα

Την ελίτ (elites) απαρτίζουν συγκεκριμένα άτομα τα οποία κατέχουν προνομιακές θέσεις, μέσα από τις οποίες τους παρέχεται η δυνατότητα να ασκούν επιρροή, να ελέγχουν και να κατευθύνουν σημαντικά, με τη δυναμική τους, την κοινοτική ζωή πολιτικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά (Amsden, DiCaprio, & Robinson, 2012, σσ. 1-2). Ο κοινωνιολόγος Therborn υποστηρίζει ότι οι ελίτ αποτελούνται από την άρχουσα τάξη της κοινωνίας, ισχυρίζεται ότι όλα τα κράτη έχουν ταξικό χαρακτήρα και κυρίαρχη τάξη υπάρχει σε κάθε κοινωνία η οποία επικρατεί «εξουσιάζοντας» βασικές πτυχές της κοινωνίας, όπως η πολιτική, οι ιδεολογίες και η πολιτική (Therborn, 2012). Η κυρίαρχη τάξη ασκεί εξουσία δίχως την ανάγκη για ομοιογένεια των μερών της και επιδίωξη κοινών στόχων. Η δύναμη της ισχυροποιείται με τη χρησιμοποίηση των πόρων της για να επιτύχει τη νομιμοποίηση της απέναντι στην κοινωνία και να κατορθώσει στη συνέχεια να παρεμβαίνει στο κράτος (Θεολόγη, n.d.).

Τα εγκλήματα των ελίτ και γενικότερα του λευκού κολάρου (τα εγκλήματα του λευκού κολάρου δεν διαπράττονται αποκλειστικά από τις ελίτ αλλά και από άτομα με αναγνωρισμένο εργασιακό κύρος και υψηλή ευυποληψία (Sutherland, 1940)) καθώς και του οργανωμένου, έχουν σαφή όρια από την σκοπιά του ποινικού δικαίου καθώς η εκάστοτε αξιόποινη πράξη αντιμετωπίζεται μεμονωμένα από ξεχωριστό άρθρο του ποινικού δικαίου και όχι εν συνόλω ως κατηγορία εγκλημάτων. Παρόλο που τα προαναφερθέντα προφανώς υπάρχουν στα βαριά οικονομικά εγκλήματα, από εγκληματολογικής άποψης υπάρχει δυσχέρεια στην κατηγοριοποίηση. Σε γενικές γραμμές τα εγκλήματα του λευκού κολάρου και των ελίτ συμβαδίζουν με τα οικονομικά εγκλήματα επειδή συχνά παρεμβαίνουν στον ελεύθερο ανταγωνισμό εντός της οικονομίας, αλλά και της οικονομίας καθαυτής. Τα αδικήματα που εντάσσονται στο οργανωμένο έγκλημα περαιώνονται με διαφορετικό τρόπο, τις πλείστες φορές επιχειρείται να ελεγχθεί η παραγωγή, η επεξεργασία, η διάθεση και η διακίνηση προϊόντων ή υπηρεσιών οι οποίες είτε βρίσκονται υπό καθεστώς καθολικής απαγόρευσης από το κράτος είτε αδυνατεί να τα εισάγει εντός της οικονομίας ελεγχόμενα.

Τα ως άνω αδικήματα αποτελούν μέρος της βαριάς εγκληματικότητας από ουσιαστική και όχι δικαιική σκοπιά. Το δίπολο δράστη-θύματος στα ανωτέρω αδικήματα, δεν είναι ευδιάκριτο και διαφέρει από αυτό των κοινών εγκλημάτων, ωστόσο τα εγκλήματα αυτά είναι βλαπτικά προς ένα ευρύτερο κύκλο προσώπων και συνεπώς η εγκληματολογική τους βαρύτητα λογίζεται βάσει της προκληθείσας κοινωνικής βλάβης (Βιδάλη, 2017, σ. 130)

4.2. Η σχέση των εγκλημάτων των ελίτ της εξουσίας με το οργανωμένο έγκλημα

Η «οικονομική επιβίωση» του οργανωμένου εγκλήματος συχνά απαιτεί τη συνεργασία και ακόμη και τη σύμπραξη με φορείς του κράτους όπως με ελεγκτικές αρχές και την αστυνομία, η συνεργασία αυτή συνήθως ολοκληρώνεται διαμέσου δωροδοκίας και διαφθοράς κρατικών υπαλλήλων. Η επίτευξη των σκοπών μίας εγκληματικής οργάνωσης προϋποθέτει μία απαραίτητη συλλογή δεδομένων και πληροφοριών, τη συνεργασία, συνήθως μέσω δωροδοκίας του προσωπικού των διωκτικών αρχών όπως οι δικαστικές αρχές και η αστυνομία αλλά και των κυβερνητικών στελεχών και κομματικών αξιωματούχων. Οι παραπάνω πρακτικές έχουν αντικαταστήσει μέχρι ενός βαθμού τις πρότερες βίαιες ενέργειες των οργανώσεων, οι οποίες βέβαια λαμβάνουν χώρα ακόμη εάν κρίνεται απαραίτητο. Βέβαια, η αλληλεπίδραση με το κράτος σχεδόν αποκλείει τις βίαιες πρακτικές τους και για το λόγο αυτό επιχειρούν να εδραιώσουν πελατειακές σχέσεις μέσω της διαφθοράς. Ωστόσο, μία ενδεχόμενη αθέτηση των συμφωνηθέντων οδηγεί στην παραμέληση των «εξευγενισμένων» δολοφονιών και τότε συναντάται χρήση βίας «προς τα πάνω», είτε πρόκειται για κρατικούς αξιωματούχους είτε για υπαλλήλους (Βιδάλη, 2017, σ. 155).

Όπως μία τυπική και νόμιμη επιχείρηση χρειάζεται κάποιου είδους νομική υπηρεσία, έτσι και οι εγκληματικές οργανώσεις συνεργάζονται σε σκιώδες κλίμα με συνηγόρους, νομικούς, φοροτεχνικούς, λογιστές κ.α. ώστε να διατηρούν την πορεία τους προς τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, συντηρώντας μία ευπαρουσίαστη προσωπίδα προς το ευρύ κοινωνικό σύνολο και να αποφεύγουν μία περαιτέρω στοχοποίηση. Επίσης, απαραίτητες είναι για την οργάνωση οι επαφές με το νόμιμο εμπόριο και τις υπηρεσίες (λ.χ. λαθραία αποκτηθέντα προϊόντα να νομιμοποιούνται και να μεταπωλούνται ως νόμιμα). Η τεράστια

εξάπλωση και εδραίωση του οργανωμένου εγκλήματος στην κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα πηγάζει από πλήθος σύνθετων διαδικασιών, αλληλοεπιδρώμενες μεταξύ τους. Έτσι, το «κοινό» οργανωμένο έγκλημα αναπόφευκτα ομοιάζει και διαπλέκεται με τα εγκλήματα των ελίτ και το κρατικό-εταιρικό έγκλημα.

Κατά τον τρόπο αυτό, έχει δημιουργηθεί μία συμβιωτική σχέση ανάμεσα στη νόμιμη οικονομία, διάφορους κρατικούς οργανισμούς και κατ' επέκταση και στο κράτος με το οργανωμένο έγκλημα. Υπό αυτό το πρίσμα, εύστοχα ο William Chambliss υποστήριξε ότι *«η διαφθορά η οποία είναι η κυριότερη έκφρασή του οργανωμένου εγκλήματος, αποτελεί το λειτουργικό μέσον για την εξάπλωσή του»* (Chambliss, 1978). Οι πελατειακές σχέσεις, τα συστήματα πατρωνίας αλλά και γενικά η διαφθορά ανοίγουν τις πολυπόθητες διόδους στο οργανωμένο έγκλημα για κοινωνική άνοδο, απόκτηση απαραίτητων πληροφοριών και φυσικά στον πλουτισμό. Τα πολιτικά στελέχη και οι κρατικοί υπάλληλοι οι οποίοι συμπράττουν και εξυπηρετούν το οργανωμένο έγκλημα αποτελούν απαραίτητα και θεμελιώδη στοιχεία της ουσιαστικής λειτουργίας των οργανώσεων (Βιδάλη, 2017, σ. 156).

4.2.1. Το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα και η σύνδεσή του με τα εγκλήματα του λευκού κολάρου

Ιδιαίτερα μετά το 1985 στη χώρα μας, υπήρξε μία άνθηση του οργανωμένου εγκλήματος, η δράση του βέβαια γνώρισε δημοσιότητα μόνο όταν υπήρχε κλιμάκωση με ξεκαθάρισμα λογαριασμών ή και πιο σπανίως σκάνδαλα με περιπτώσεις διαφθοράς κρατικών αξιωματούχων (Βιδάλη, 2017, σ. 161). Βάσει όσων έχουν δει το φως της δημοσιότητας, το εγχώριο οργανωμένο έγκλημα δύναται να κατηγοριοποιηθεί σε τρεις κύριες περιπτώσεις οι οποίες έχουν ως εξής:

1. Δίκτυα και οργανώσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στον αγροτικό τομέα, τα οποία:
  - i. Ασχολούνται με την καλλιέργεια, παραγωγή, επεξεργασία και διακίνηση προϊόντων, κυρίως παράνομων (κάνναβη), εγχώρια ή και διεθνώς.
  - ii. Δημιουργούν αθέμιτες συμπράξεις (καρτέλ) με σκοπό τον έλεγχο των τιμών των αγροτικών εφοδίων και προϊόντων ώστε να δημιουργούν μονοπώλια,

τόσο στη διανομή και παραγωγή των προϊόντων όσο και σε ό,τι αφορά το δανεισμό των αγροτών.

2. Δίκτυα και οργανώσεις τα οποία δρουν κατά κύριο λόγο σε αστικούς χώρους, με ιδιαίτερα αισθητή παρουσία στις δύο μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας, έχοντας ως «επιχειρηματικό κύκλο» διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, μαστροπεία, πορνεία, εκβιασμούς, προστασίες κ.α. συναφή εγκλήματα.
3. Ομάδες με ευκαιριακή και χρονικά ορισμένη δράση, με «κύκλο εργασιών» τις ληστείες, διαρρήξεις, κλοπές κ.λπ.

Η δεύτερη υποπερίπτωση της πρώτης κατηγορίας είναι εκείνη η οποία συνδέεται αμεσότερα με τα εγκλήματα των ισχυρών και των ελίτ εντός του πλαισίου του οργανωμένου εγκλήματος. Η δημιουργία των καρτέλ ή αθέμιτων συμπράξεων, αποσκοπεί στο να ελέγχει τις τιμές διάφορων απαραίτητων προϊόντων και εφοδίων του αγροτικού τομέα αλλά και να εδραιώνει μονοπωλιακού χαρακτήρα δανεισμό με τους αγρότες σχετικά με τις επιχειρηματικές τους ανάγκες. Οι πρακτικές αυτές δύνανται να χαρακτηριστούν ως «νομοτυπικές ή νομιμοφανής μορφές εκβίασης», συχνά με εμπλοκή ιδιαίτερα μεγάλων εταιρειών ζωικών προϊόντων και τροφίμων. Αυτός ο τρόπος λειτουργίας της αγροτικής αγοράς ευνοεί την εγκαθίδρυση πελατειακών σχέσεων και διαπλοκής, με διόλου σπάνια και την εκμετάλλευση προυπάρχουσων πελατειακών σχέσεων με πολιτικούς. Η σταδιακή κατάρρευση της υγιούς αγροτικής παραγωγής είναι το βέβαιο αποτέλεσμα όλων των παραπάνω, επιπρόσθετα καταλύονται οι εργασιακοί συνεταιρισμοί και φυσικά αποσθλώνεται εν γένει ο τομέας εν συνόλω. Σχετικό παράδειγμα το οποίο δεν μπορεί να παραληφθεί, είναι αυτό της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδας, η συγκεκριμένη τράπεζα φαινομενικά με ίδια πρωτοβουλία συμμετείχε στη διαγραφή του δημοσίου χρέους κατά περίπου 50% (PSI), φυσικά οδηγώντας την ίδια στην κατάρρευση και τελικώς στην εξαγορά μέρους αυτής το 2012 από την Τράπεζα Πειραιώς. Εκτός των προφανών βλαπτικών συνεπειών της κατάρρευσης μιας τράπεζας, και δη εξειδικευμένης στον πρωτογενή αγροτικό τομέα, δημιουργήθηκε χώρος για ανεξέλεγκτη εξουσία των ιδιωτικών εταιρειών στον αγροτικό τομέα (Βιδάλη, 2017, σσ. 160-162).

4.2.2. Μελέτη περίπτωσης - σκάνδαλο Siemens

Το καλοκαίρι του 2013 οδηγήθηκαν στα ποινικά δικαστήρια 65 κατηγορούμενοι για το σκάνδαλο της Siemens. Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει στο κατηγορητήριο κατά του κ. Τσουκάτου, υπουργού επικρατείας του ΠΑΣΟΚ κατά τη χρονική περίοδο που λάμβανε χώρα το σκάνδαλο. Ο κ. Τσουκάτος, πέραν της υπουργικής του θέσης, εκτελούσε χρέη προϊσταμένου ταμίας καθώς και συμβούλου του τότε πρωθυπουργού κ. Σημίτη. Κατηγορήθηκε για δωροληψία που έλαβε χώρα το 1999, περί του ενός εκατομμυρίου γερμανικών μάρκων (περί τα €420.000) από τη γερμανική πολυεθνική Siemens έτσι ώστε να μεσολαβήσει και να καλλιεργήσει (θετικό) κλίμα επιρροής σε κρατικά στελέχη και αξιωματούχος για την υπογραφή της σύμβασης υπ' αριθ. 8008 για την ψηφιοποίηση του ΟΤΕ. Παρότι υπήρξε παραδοχή από τον ίδιο, υποστήριξε κατά την υπεράσπιση του ότι το ποσό δεν προοριζόταν ούτε για τον ίδιον ούτε για να δωροδοκηθούν έτερα κρατικά στελέχη. Στην απολογία του αναφερόταν ότι το ανωτέρω χρηματικό ποσό καταβλήθηκε στο κόμμα στα πλαίσια «των δημόσιων σχέσεων που έκανε η εταιρεία με το τότε κυβερνών κόμμα». Οι υπόλοιποι ταμίες επιβεβαίωσαν ότι πράγματι η πορεία των χρημάτων είχε τελικό προορισμό το κόμμα του ΠΑΣΟΚ και όχι τον ίδιο (Μάνδρου, 2018).

Η δωροδοκία αυτή προώθησε και εγκαθίδρυσε δημόσιες σχέσεις οι οποίες απέβλεπαν στην εφαρμογή ενός δευτερεύοντος συστήματος εξουσίας, με συμμετέχοντα άτομα ισχυρών επιχειρήσεων παράλληλα με τα κυβερνητικά στελέχη, σκοπεύοντας να κατευθυνθεί και να εκμεταλλευτεί το κρατικό χρήμα κατά το δοκούν, καταστρέφοντας τον ελεύθερο ανταγωνισμό, το πλαίσιο αναφορικά με τις δημόσιες συμβάσεις αλλά και αναμφισβήτητα την εδραίωση της εταιρείας Siemens σε κυρίαρχη θέση σε βαρυσήμαντους κρατικούς τομείς όπως η οικονομία, η δημόσια διοίκηση, η υγεία κ.α. Τα προαναφερθέντα επετεύχθησαν διαμέσου «υπογείων» πληρωμών, οι οποίες χαρακτηρίστηκαν μάλιστα ως «χρήσιμες δαπάνες» από την ίδια την εταιρία. Η χρηματοδότηση των μεγάλων κομμάτων από την εταιρεία προφανώς λειτούργησε προς όφελος της αφού πλέον ήλεγχε τις ελληνικές τηλεπικοινωνίες, τις μεταφορές, τη δημόσια υγεία, μερικώς τη δημόσια ασφάλεια και την εθνική άμυνα αλλά και τον πολιτισμό μέσω δημόσιων συμβάσεων για την ψηφιοποίηση του τότε κρατικού ΟΤΕ, την προμήθεια συρμών για τον Προαστιακό Σιδηρόδρομο και τον ΟΣΕ,

την προμήθεια τεχνολογικού νοσοκομειακού εξοπλισμού, την προμήθεια συστήματος μαζικής επιτήρησης και τα εξοπλιστικά προγράμματα κ.α. αντίστοιχα. Με τη χρησιμοποίηση ενός σύνθετου δικτύου offshore εταιριών, για την δυσχέρεια αποκάλυψης, διοχέτευε χρηματικά ποσά προς πολιτικά κόμματα και κυβερνητικά στελέχη, ουσιαστικά επρόκειτο για μία εξευγενισμένη και προσεκτικά λειτουργικά στημένη, εγκληματική οργάνωση. Με κορωνίδα το κέρδος και υπέρ όλων των άλλων, η εταιρεία δεν είχε πολιτικές προτιμήσεις σχετικά με τα κόμματα εξουσίας, αφού αποκαλύφθηκε ότι χρηματοδοτούσε – δωροδοκούσε, σχεδόν εναλλάξ τα δύο κυρίαρχα κόμματα εξουσίας – τη Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ - ως αυτά εναλλάσσονταν ως κυβερνώντα κόμματα. Το ιδιαίτερα υψηλό οικονομικό όφελος της εταιρείας από τα ανατιθέμενα δημόσια έργα, το οποίο δεν έχει οριστεί μέχρι και τώρα, είναι το λογικό ακόλουθο εάν αναλογιστεί κανείς την επιρροή την οποία είχε εδραιώσει ανά τις δεκαετίες χρηματίζοντας τις ελληνικές κυβερνήσεις.

Η ποινική δίωξη ωστόσο, περιορίστηκε στις ποινικές ευθύνες ορισμένων από τα εμπλεκόμενα φυσικά πρόσωπα και όχι στη συστημική πραγματικότητα της περίπτωσης. Το ευρύτερο πολιτικό και επιχειρηματικό σύστημα που επέτρεψε αλλά και διευκόλυνε την ύπαρξη και εξέλιξη του σκανδάλου, παρέμεινε στο απυρόβλητο. Κατά την προδικασία οι κύριοι κατηγορούμενοι εγκατέλειψαν την Ελλάδα, η ελληνική δικαιοσύνη ζητώντας Δικαστική Συνδρομή στις χώρες προορισμού τους, εξέδωσε διεθνή εντάλματα σύλληψης αλλά και αιτήματα έκδοσης. Επίσης, κινήθηκε πειθαρχική διαδικασία και δίωξη εις βάρος ενός δικαστικού λειτουργού που χειριζόταν την υπόθεση για κατάχρηση εξουσίας και παράβαση καθήκοντος. Τελικώς, ακολούθησε συμβιβασμός κατά τον οποίο ουδεμία απαίτηση αξίωνε από την εταιρεία το ελληνικό δημόσιο, ούτε διοικητικής ούτε αστικής φύσης από τα ενδεχόμενα πρόστιμα που θα βεβαιώνονταν κατά της εταιρείας για νομιμοποίηση παρανόμως αποκτηθέντων εσόδων και για την εγκαθίδρυση αθέμιτου ανταγωνισμού εις βάρος των έτερων εταιρειών οι οποίες δραστηριοποιούνταν στον ίδιο επιχειρηματικό χώρο. Εκτός αυτού, υπήρξε και δήλωση αξιοπιστίας υπέρ της εταιρείας από το ελληνικό δημόσιο ώστε αυτή να δύναται να συμμετάσχει σε μελλοντικούς διαγωνισμούς για αναθέσεις δημοσίων έργων. Η «επίγευση» που αφήνει το παραπάνω στον αναγνώστη,

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ζέπλυμα από τη διαφθορά.»

είναι η βεβαιότητα ότι η διαφθορά και η διαπλοκή έχει μολύνει εις βάθος τον δημόσιο τομέα, ενδεχομένως ακόμη και τη δικαιοσύνη (Γασπαρινάτου, 2019).

5. Η εμπορία ανθρώπων και το ξέπλυμα χρήματος

Η εμπορία ανθρώπων είναι έγκλημα το οποίο στρέφεται κατά θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πρόκειται για ένα εκ των βασικών αδικημάτων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Το 2020 εκτιμήθηκε από τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας – International Labor Organization (ILO), ότι τα εγκλήματα σχετιζόμενα με την εμπορία ανθρώπων απέφεραν περί τα 150 δισεκατομμύρια δολάρια κέρδη και θύματα αυτών υπήρξαν περί τα 25 εκατομμύρια άνθρωποι. Τα συγκεκριμένα εγκλήματα είναι αδιαμφισβήτητα βαρύνουσας σημασίας και σοβαρότητας, προκαλώντας σωματικές αλλά και ψυχικές βλάβες στα θύματα, για το λόγο αυτό η διεθνής κοινότητα αλλά και μεμονωμένα οι χώρες σε όλη την υφήλιο βρίσκονται σε μία αδιάκοπη προσπάθεια αντιμετώπισης τους, εισάγοντας μέτρα για τον εντοπισμό και την πρόληψη τους. Σε αυτές τις προσπάθειες και μέτρα ανήκουν και διάφορες οικονομικής φύσεως νομοθετικές ρυθμίσεις για τον εντοπισμό, τη δέσμευση (πάγωμα) και τη δήμευση (κατάσχεση) των παρανόμως αποκτηθέντων κερδών (Ripjar, 2022).

Εξέχοντα ρόλο στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων μπορούν να διαδραματίσουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Με τη στοχοποίηση των παράνομων κερδών, οι κυβερνήσεις επιχειρούν, μέσω νομοθετικών διατάξεων, να εμπλέξουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε αυτήν την παγκόσμια προσπάθεια κατά της εμπορίας ανθρώπων, ταυτοποιώντας τους δράστες και μειώνοντας τις ευκαιρίες του οργανωμένου εγκλήματος στην εκμετάλλευση ευάλωτων προσώπων για κέρδος. Συνεπώς, κρίνεται επιτακτική ανάγκη να γίνουν κατανοητές οι ρυθμιστικές ευθύνες (regulatory responsibilities) των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων κατά της εμπορίας ανθρώπων και οι τρόποι εφαρμογής των αναγκαίων μέτρων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες – Anti-Money Laundering (AML) αλλά και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας – Counter Financing of Terrorism (CFT).

5.1. Η έννοια της εμπορίας ανθρώπων

Η εμπορία ανθρώπων, συχνά ταυτίζεται και με την παράνομη διακίνηση μεταναστών- διακίνηση λαθρομεταναστών, ορίζεται ευρέως ως εγκληματική κίνηση ανθρώπων για την εκμετάλλευσή τους – criminal movement of people for exploitation. Τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων περιλαμβάνουν γυναίκες, άνδρες αλλά και παιδιά, οι οποίοι στρατολογούνται και με τη βία ωθούνται να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και στη συνέχεια εξαναγκάζονται είτε σε εργασία είτε σε πορνεία, στον τόπο προορισμού τους. Σύμφωνα με την Interpol, η εμπορία ανθρώπων κατηγοριοποιείται βάσει του επιδιωκόμενου εγκληματικού σκοπού (Interpol, n.d.), ειδικότερα:

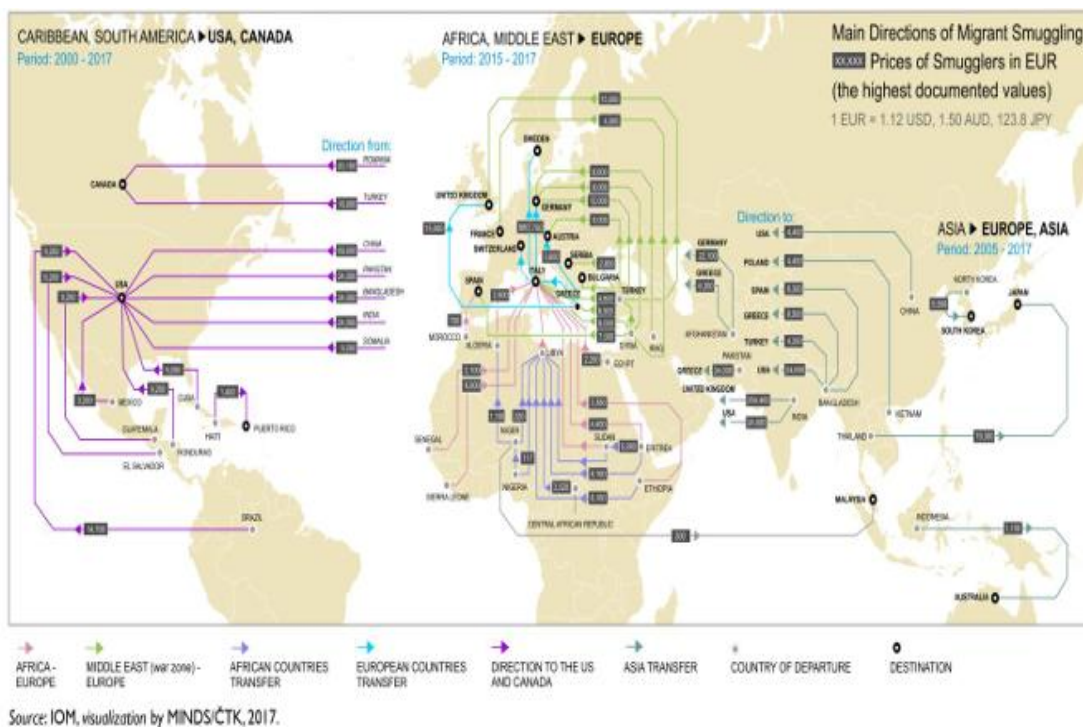
- i. Καταναγκαστική εργασία, τα θύματα αυτής της κατηγορίας εξαναγκάζονται σε ιδιαίτερα χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας με ανύπαρκτες συνθήκες ασφάλειας και υγείας, πρόκειται για περίπτωση σύγχρονης δουλείας. Η καταναγκαστική εργασία συχνότερα συναντάται στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας, της εξόρυξης και στη βιομηχανία κατασκευών.
- ii. Εγκληματική δραστηριότητα κατ' εξαναγκασμό, μεγάλο μέρος των θυμάτων της διακίνησης λαθρομεταναστών οδηγούνται στο να εγκληματήσουν για λογαριασμό τρίτων. Τα συχνότερα αδικήματα αυτής της περίπτωσης είναι το παραεμπόριο (ειδικότερα πώληση άνευ σχετικών αδειών, πώληση απομιμητικών προϊόντων), καλλιέργεια και διανομή ναρκωτικών ουσιών και η επαιτεία.
- iii. Σεξουαλική εκμετάλλευση, η πλειοψηφία αυτής της κατηγορίας διακίνησης ανθρώπων αποτελείται από γυναίκες και παιδιά. Τα θύματα εξαναγκάζονται σε πορνεία και άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης.
- iv. Αφαίρεση οργάνων, οι εγκληματίες συχνά εκμεταλλεύονται την ανάγκη ασθενών για μεταμοσχεύσεις οργάνων και έτσι διακινούν λαθραία ανθρώπους όπου τους αφαιρούνται όργανα, ζωτικά και μη, κατά κανόνα σε επικίνδυνες και ακατάλληλες συνθήκες που μπορεί να οδηγήσει μέχρι και στο θάνατο.

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει στις περιπτώσεις διακίνησης μεταναστών και εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργαλειοποίηση και χρησιμοποίηση της μετανάστευσης ως όπλο

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ξέπλυμα από τη διαφθορά.»

και μοχλό πίεσης εθνικών επιδιώξεων. Στην εν λόγω περίπτωση εμπορίας ανθρώπων αναφέρθηκε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με την έκθεση συμπερασμάτων της 19^{ης} Δεκεμβρίου του 2024 (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2024), έχοντας μάλιστα απτά παραδείγματα από τα εξωτερικά ευρωπαϊκά σύνορα όπως τα γεγονότα που εκτυλίχθηκαν στον Έβρο το 2020⁵.

Πίνακας 5 – Εμπορία ανθρώπων σε παγκόσμιο επίπεδο (Financial Action Task Force, 2022, σ. 11)

5.2. Η σύνδεση της εμπορίας ανθρώπων με το ξέπλυμα χρήματος

Ως μία εκ των πιο κερδοφόρων εγκληματικών δραστηριοτήτων συγκαταλέγεται η εμπορία ανθρώπων αφού αποφέρει τεράστια και συνεχή κέρδη στους δράστες. Λαμβάνοντας ως παράδειγμα την πρώτη περίπτωση που αναφέρθηκε ανωτέρω, καθώς τα θύματα

⁵ Αντιδρώντας στον θάνατο 33 Τούρκων στρατιωτών στο Ιντλίμπ, η τουρκική κυβέρνηση προχώρησε σε μονομερές άνοιγμα των συνόρων της προς την Ελλάδα για να περάσουν παράνομα χιλιάδες μετανάστες και πρόσφυγες προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ουγγρίνης, 2020).

εξαναγκάζονται σε εργασία, το έργο και συνεπώς τα χρήματα που παράγουν πρέπει με κάποιο τρόπο να συγκαλυφθούν ώστε να εισαχθούν στη νόμιμη οικονομία. Κατά αυτόν τον τρόπο, η εμπορία ανθρώπων χαρακτηρίζεται ως «βασικό έγκλημα» νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, δηλαδή αποτελεί ποινικό αδίκημα που απαιτεί ξέπλυμα χρήματος για να ολοκληρωθεί (βλ. 3.2.1 Το μοντέλο ξεπλύματος χρήματος των τριών σταδίων), ουσιαστικά πρόκειται για αυτοτελές μεν ποινικό αδίκημα αλλά προπαρασκευαστικό έγκλημα της συνολικής διαδικασίας του ξεπλύματος χρήματος. Κατά συνέπεια, οι περισσότερες σύγχρονες κυβερνήσεις εφαρμόζουν μέτρα ελέγχου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AML policies) στις εθνικές τους νομοθεσίες, ώστε η εμπορία ανθρώπων να διώκεται ως «βασικό έγκλημα». Σχετικά έχει νομοθετήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση όπου με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/1673 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, οι χώρες της Ένωσης υποχρεούνται να εναρμονίσουν τις εγχώριες νομοθεσίες τους ώστε να περιλαμβάνει την κοινή λίστα με τα βασικά εγκλήματα του ξεπλύματος χρήματος (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018). Σύμφωνα με την Οδηγία αυτή όλα τα κράτη μέλη οφείλουν να αντιμετωπίζουν την εμπορία ανθρώπων ως βασικό έγκλημα – κύριο αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και να επιβάλλουν τα κατάλληλα μέτρα, όχι μόνο για την αντιμετώπιση του ως αυτοτελές αδίκημα, αλλά και τις σχετικές διατάξεις κατά του ξεπλύματος χρήματος (AML regulations).

Προκειμένου να υπάρξει συμμόρφωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με την ως άνω Οδηγία αλλά και με τη λοιπή σχετική διεθνή νομοθεσία, τα ιδρύματα οφείλουν να κατανοήσουν τον τρόπο δράσης (modus operandi) του ξεπλύματος χρήματος από την εμπορία ανθρώπων. Για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση λοιπόν, η F.A.T.F. έχει ορίσει δείκτες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για να εντοπιστεί πιθανή δραστηριότητα ξεπλύματος χρήματος από εμπορία ανθρώπων, ορισμένοι από αυτούς είναι:

- Εταιρείες βιτρίνα (front companies): Οι εγκληματίες ενδέχεται να δημιουργήσουν μια επιχείρηση για να συγκαλύψουν χρήματα που προέρχονται από τη

λαθροδιακίνηση μεταναστών. Συνηθισμένα παραδείγματα «εταιρειών βιτρίνας» περιλαμβάνουν εστιατόρια, μπαρ, σαλόνια αισθητικής και καταστήματα μασάζ.

- Διέλευση χρημάτων (funneling): Λογαριασμοί που σχετίζονται με εμπορία ανθρώπων ενδέχεται να λαμβάνουν πληρωμές από πολλές πηγές σε ποσά λίγο κάτω από τα όρια αυτοματοποιημένου ελέγχου και αναφοράς. Αυτά τα χρήματα στη συνέχεια αποσύρονται άμεσα ή αποστέλλονται σε άλλον λογαριασμό.
- Εναλλακτικοί τρόποι πληρωμής: Πολλές πληρωμές για εμπορία ανθρώπων πραγματοποιούνται μέσω εναλλακτικών συστημάτων πληρωμών, όπως προπληρωμένες πιστωτικές κάρτες, κρυπτονομίσματα και κινητές καταθέσεις. Οι εναλλακτικοί τρόποι πληρωμής συχνά χρησιμοποιούνται για να καλύψουν την ταυτότητα των εμπλεκόμενων μερών στις συναλλαγές.
- Χρηματοοικονομική συμπεριφορά: Ασυνήθιστη ή αναπάντεχη χρηματοοικονομική συμπεριφορά μπορεί να υποδεικνύει ότι πελάτες προσπαθούν να ξεπλύνουν τα κέρδη από την εμπορία ανθρώπων. Τέτοια παραδείγματα περιλαμβάνουν ασυνήθιστη συχνότητα συναλλαγών, συναλλαγές με εξαιρετικά υψηλά ποσά ή συναλλαγές που περιλαμβάνουν υψηλού κινδύνου δικαιοδοσίες (συνήθεις χώρες οι οποίες σχετίζονται με εμπορία ανθρώπων), οι οποίες χαρακτηρίζονται έτσι από τα διεθνή πρότυπα (AML/CFT policies).
- Κοινοί λογαριασμοί: Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων ενδέχεται να αναγκάζονται να είναι συνδικαιούχοι τραπεζικών λογαριασμών ή να χρησιμοποιούν κοινές διευθύνσεις email και αριθμούς τηλεφώνου.
- Ωρες συναλλαγών: Πολλές συναλλαγές που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων τείνουν να πραγματοποιούνται μεταξύ 10μμ και 6πμ.
- Τοποθεσίες συναλλαγών: Συναλλαγές που πραγματοποιούνται σε περιοχές μακριά από τους τόπους κατοικίας των κατόχων των λογαριασμών ή σε πολυσύχναστους κόμβους δημόσιων συγκοινωνιών.
- Πληρωμές για καταλύματα: Οι έμποροι ανθρώπων ενδέχεται να πληρώνουν ξενοδοχεία, διαμερίσματα και άλλα καταλύματα κοντά σε γνωστές διαδρομές λαθραίας διακίνησης μεταναστών, όπως λιμάνια ή μεγάλες αστικές περιοχές.

- Όγκος χρηματικών μεταφορών: Ασυνήθιστα υψηλή χρήση υπηρεσιών αποστολής χρημάτων ή διαδικτυακών υπηρεσιών πληρωμών προς χώρα προηγούμενης κατοικίας χωρίς λογική εξήγηση (Financial Action Task Force, 2022, σσ. 67-68).

5.3. Πρακτικές εντοπισμού ξεπλύματος χρήματος από εμπορία ανθρώπων

Για να εντοπίσουν τις απόπειρες ξεπλύματος χρημάτων που προέρχονται από την εμπορία ανθρώπων, οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν να ελέγχουν τους πελάτες τους κατά την εγγραφή τους και καθ' όλη τη διάρκεια της επιχειρηματικής τους σχέσης. Ακολουθώντας τις οδηγίες της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF), οι εταιρείες μπορούν να υιοθετήσουν προσέγγιση βασισμένη στον κίνδυνο (risk-based approach) για την ανίχνευση, εφαρμόζοντας εντατικότερα μέτρα ελέγχου για πελάτες που ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο όσον αφορά την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και του ξεπλύματος χρημάτων (AML/CFT risk). Συνεπώς, μπορούν να εφαρμοστούν ορισμένα μέτρα για τον αμεσότερο εντοπισμό και συνεπώς εξιχνίαση περιπτώσεων ξεπλύματος χρήματος από εμπορία ανθρώπων.

Όσον αφορά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οι πρακτικές πρέπει να κινούνται εντός των αρμοδιοτήτων τους και πάντα σύμφωνα με το εγχώριο και διεθνές δίκαιο. Κατά την εταιρεία παροχής υπηρεσιών και λογισμικού εντοπισμού εγκληματικών δραστηριοτήτων Ripjar (Ripjar, 2022) τα ιδρύματα δύνανται να χρησιμοποιούν μεταξύ άλλων τις ευρέως προσβάσιμες πληροφορίες (Open Source Intelligence – OSINT) που παρέχονται από δημοσιοποίηση περιστατικών εγκληματικών δραστηριοτήτων στον τύπο, συχνά και πριν την επίσημη επιβεβαίωση από τις αρχές. Οι εταιρείες θα πρέπει να εξετάζουν τους πελάτες τους για εμπλοκή του ονόματος τους σε αρνητικές ειδήσεις που αφορούν την εμπορία ανθρώπων. Οι έρευνες για την αρνητική προβολή από τα ΜΜΕ πρέπει να καλύπτουν μια ποικιλία παγκόσμιων πηγών μέσων ενημέρωσης και να είναι σε θέση να αντιστοιχούν ονόματα σε διαφορετικές γλώσσες και συστήματα ονοματολογίας. Επίσης, να δημιουργήσουν λίστες επιτήρησης (watchlists) οι οποίες θα ελέγχονται συνεχώς. Ως αποτέλεσμα των εγκληματικών τους δραστηριοτήτων, οι έμποροι ανθρώπων συχνά

εμφανίζονται σε παγκόσμιες λίστες (σχηματισθείσες από διεθνείς οργανισμούς όπως INTERPOL, EUROPOL κ.λπ.) κυρώσεων και παρακολούθησης. Με αυτό το δεδομένο, οι εταιρείες θα πρέπει να εφαρμόσουν μια αξιόπιστη διαδικασία ελέγχου για κυρώσεις και λίστες παρακολούθησης, προκειμένου να ταυτοποιήσουν πελάτες τους με αυτές τις λίστες. Ακόμα, όπως αναφέρονται και παραπάνω στους δείκτες της FATF, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να παρακολουθούν τους δείκτες για ύποπτες συναλλαγές (SRTs) καθώς πολλοί δείκτες εμπορίας ανθρώπων σχετίζονται με συναλλακτικές δραστηριότητες. Συνεπώς, οι εταιρείες πρέπει να ελέγχουν τις συναλλαγές για αυτούς τους δείκτες, επιβεβαιώνοντας τις ταυτότητες των πελατών, αντιστοιχίζοντας ονόματα σε λίστες παρακολούθησης και εντοπίζοντας τους σχετικούς κινδύνους για να καταγράψουν πιθανά προβλήματα συμμόρφωσης. Ο διαμοιρασμός πληροφοριών από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα καθίσταται αναγκαίος, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Ηνωμένο Βασίλειο όπου ο διαμοιρασμός πληροφοριών επιβάλλεται από την εθνική του νομοθεσία κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης τρομοκρατικών οργανώσεων (AML/CFT). Η σχετική νομοθεσία είναι εναρμονισμένη και με τις οδηγίες της FATF για διαμοιρασμό πληροφοριών στον ιδιωτικό τομέα κατά την οποίο υπάρχουν συστάσεις για το πώς οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί θα μπορούσαν να μοιράζονται τις πληροφορίες των πελατών και ποιες πληροφορίες είναι σημαντικό να μοιραστούν για σκοπούς AML/CFT (HM Treasury, Home Office, 2020). Τέλος, σημαντική είναι η ορθή ταυτοποίηση των πελατών με διαδικασίες «Γνώρισε τον Πελάτη σου» (Know Your Customer – KYC). Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί πρέπει να καταχωρούν και να επαληθεύουν τις ταυτότητες των πελατών τους για να κατανοήσουν τις χρηματοοικονομικές τους δραστηριότητες και να αντιστοιχίσουν τα ονόματά τους με ακρίβεια σε λίστες παρακολούθησης ή αναφορές σε MME.

5.4. Μελέτη περιπτώσεων

5.4.1. Η εξάρθρωση οργάνωσης διακίνησης λαθρομεταναστών με τη χρήση πλαστών εγγράφων και συστήματος Hawala

Η εν λόγω μελέτη περίπτωσης αφορά εγκληματική οργάνωση, η οποία ασχολούνταν με τη διακίνηση λαθρομεταναστών από την Ελλάδα σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και

εξαρθρώθηκε στην Αθήνα, το 2017. Η επιχείρηση πραγματοποιήθηκε από την Ελληνική Αστυνομία (Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής), την EUROPOL και την Εθνική Υπηρεσία Εγκληματικότητας του Ηνωμένου Βασιλείου (National Crime Agency). Η επιχείρηση οδήγησε στη σύλληψη συνολικά 12 ατόμων, εκ των οποίων τα επτά ήταν μέλη της εγκληματικής οργάνωσης. Τέσσερα από τα συλληφθέντα άτομα ήταν μετανάστες που επρόκειτο να διακινηθούν, ενώ ένας Αφγανός υπήκοος συνελήφθη για κατοχή πλαστής ταυτότητας. Επτά μέλη της οργάνωσης είχαν συλληφθεί νωρίτερα. Η εγκληματική ομάδα αποτελούνταν από δύο υποομάδες. Και οι δύο ασχολούνταν με τη παράνομη διακίνηση μεταναστών, κυρίως από την Ελλάδα, είτε οδικώς μέσω της "Βαλκανικής διαδρομής"⁶, είτε αεροπορικώς, με τους κύριους προορισμούς να είναι η Αυστρία, η Γερμανία και, μερικές φορές, η Ολλανδία. Οι μετανάστες εφοδιάζονταν με πλαστά έγγραφα ή με γνήσια διαβατήρια άλλων ατόμων. Οι τιμές που χρεώνονταν στους μετανάστες εξαρτιόνταν από τις χώρες προορισμού τους. Για χώρες της ΕΕ, η τιμή κυμαινόταν από 4.000 έως 6.000 ευρώ, με 1.000 έως 2.000 ευρώ ανά άτομο για κάθε σκέλος του ταξιδιού. Για το Ηνωμένο Βασίλειο, η τιμή κυμαινόταν από 8.000 έως 10.000 ευρώ, ενώ ένα ταξίδι στον Καναδά κόστιζε 16.000 ευρώ ανά άτομο. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, το δίκτυο είχε εμπλακεί σε 26 περιπτώσεις διευκόλυνσης παράνομης εισόδου σε χώρα – 11 από αυτές αφορούσαν αεροπορικές μεταφορές, 14 οδικές και μία θαλάσσια. Κατασχέθηκαν 17 διαβατήρια, 8 ταυτότητες, 2 αφγανικά ταξιδιωτικά έγγραφα, 2 αιτήσεις ασύλου, 3 εισιτήρια, 3.400 ευρώ σε μετρητά, αίτηση για άδεια διαμονής, 24 κινητά τηλέφωνα, γερμανικές βίζες και 3 φορητοί υπολογιστές.

---

⁶ Η Βαλκανική διαδρομή όσον αφορά την παράνομη μεταφορά μεταναστών αναφέρεται στην κίνηση των λαθρομεταναστών από Τουρκία στην Ελλάδα και εν συνεχεία κεντρική και δυτική Ευρώπη μέσω των βαλκανικών χωρών.

Δύο από τα ηγετικά μέλη της ομάδας που ερευνήθηκαν ήταν ενεργά στη λειτουργία μιας παράνομης υπηρεσίας Χαουάλα (Hawala)⁷, χρησιμοποιώντας ένα κατάστημα «Mini Market» που βρισκόταν στο κέντρο της Αθήνας ως επιχείρηση βιτρίνα. Η ομάδα αυτή κέρδιζε προμήθεια 4% έως 10% για κάθε συναλλαγή. Το mini market χρησιμοποιούνταν επίσης για την ασφαλή αποθήκευση και απόκρυψη χρημάτων. Ως απόδειξη παραλαβής χρημάτων από τους «πελάτες», τους δίνονταν κωδικοί για ανάληψη χρημάτων ή προοπτική να τα μεταφέρουν σε άλλα συνεργαζόμενα γραφεία, με προφανή συνεργασία με παρόμοια γραφεία Χαουάλα στη Γερμανία, το Αφγανιστάν, το Ιράν και την Τουρκία (Financial Action Task Force, 2022, σσ. 22-23).

5.4.2. Η εξάρθρωση οργάνωσης παράνομης διακίνησης μεταναστών κυρίως με χρήση του οδικού δικτύου και πιθανή χρηματοδότηση τρομοκρατίας στη Μέση Ανατολή

Η υπόθεση υπέπεσε στην αντίληψη των Ιταλικών αρχών λόγω πολλαπλών αναφορών ύποπτων χρηματοοικονομικών συναλλαγών (SRTs) που εξετάστηκαν σε τρία διαφορετικά σενάρια, τα οποία έδειξαν σημαντικά στοιχεία σύνδεσης μέσω τεχνικών ανάλυσης δικτύου και αναγνώρισης προτύπων.

---

⁷ Η μέθοδος Χαουάλα (Hawala) είναι μία έξω-τραπεζική διαδικασία χρηματικών συναλλαγών από ένα πρόσωπο σε ένα άλλο, με τη χρήση κωδικών επικοινωνίας, συνηθέστερα σε διαφορετικές πόλεις ή/και χώρες, δίχως όμως πραγματική μεταφορά κεφαλαίου. Ειδικά σε περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων και κυρίως σε παράνομη διακίνηση μεταναστών διαπιστώνεται η χρήση του κατά κόρον. Το σύστημα αυτό βασίζεται στην εμπιστοσύνη των συναλλασσόμενων μερών (λόγω κοινών θρησκευτικών πεποιθήσεων, εθνικότητας, καταγωγής κ.λπ.) και απαιτεί για την λειτουργία του μεσάζοντες «hawaladars» των οποίων βασικές αρχές είναι η αξιοπιστία και η τιμή τους (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας/Κλάδος Ασφάλειας/Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας, 2024, σσ. 22-23).

Το πρώτο σενάριο αφορούσε μια ομάδα πολιτών από το ασιατικό κράτος Ύψιλον⁸, οι οποίοι διαβιούσαν στη νότια Ιταλία και κατηγορήθηκαν για σύνδεση με την Αλ-Κάιντα. Η ομάδα αυτή φέρεται να χρηματοδοτούσε τις δραστηριότητές της μέσω του εμπορίου μεταναστών και υπεξαίρεσης κεφαλαίων από την τοπική ισλαμική κοινότητα για δήθεν ανθρωπιστικούς σκοπούς. Οι έρευνες αποκάλυψαν χρηματοοικονομικές συνδέσεις με ταξιδιωτικά γραφεία και επιχειρήσεις, όπως η κατασκευαστική Άλφα και η πολιτιστική-θρησκευτική οργάνωση Βήτα, καθώς και συναλλαγές μέσω πρακτορείων μεταφοράς χρημάτων.

Το δεύτερο σενάριο σχετίζεται με το πρακτορείο μεταφοράς χρημάτων Γάμμα (πρακτορείο Money or Value Transfer Services – MTVS)⁹, το οποίο βρισκόταν σε μια παραμεθόριο περιοχή της βόρειας Ιταλίας. Πελάτες του πρακτορείου, προερχόμενοι από το μεσανατολικό κράτος Χι, πραγματοποιούσαν χρηματικές συναλλαγές με πολλές χώρες της Βόρειας Αφρικής, της Κεντρικής Ευρώπης και της ανατολικής Μεσογείου, συχνά πλησίον των συνόρων της Ιταλίας. Οι έρευνες αποκάλυψαν ότι πολλοί από αυτούς είχαν δημιουργήσει νέες εταιρείες εμπορίου αυτοκινήτων, με μικρό επιχειρηματικό κύκλο και ιστορικό χρεών, ενώ οι συναλλαγές φαίνεται να σχετίζονταν με το παράνομο εμπόριο μεταχειρισμένων αυτοκινήτων, το οποίο ενδέχεται να χρησιμοποιείται για χρηματοδότηση τρομοκρατικών οργανώσεων. Επιπλέον, φέρονται να διακινούσαν λαθραία μετανάστες μέσω της Βαλκανικής διαδρομής.

---

⁸ Στην παρούσα έκθεση που συνέταξε για την υπόθεση η Υπηρεσία Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών της Ιταλίας (UIF), χρησιμοποιούνται αναληθή ονόματα, εξ' ου η χρήση των ονομάτων και γραμμάτων «Σεμπρόνιο» και Α, Β, Γ κ.λπ.

⁹ Ο όρος αναφέρεται σε υπηρεσίες μεταφοράς χρημάτων ή αξιών, που επιτρέπουν στους χρήστες να στέλνουν χρήματα ή άλλη αξία (όπως για παράδειγμα, τιμολόγια ή ψηφιακά νομίσματα) από ένα σημείο σε ένα άλλο. Αυτές οι υπηρεσίες παρέχονται από μια διάφορους οργανισμούς, όπως χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εταιρείες μεταφοράς χρημάτων (λ.χ. η Western Union, η MoneyGram), ή ακόμα και εταιρείες που ασχολούνται με κρυπτονομίσματα.

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ζέπλυμα από τη διαφθορά.»

Το τρίτο σενάριο αφορούσε τον Σεμπρόνιο, ο οποίος διαχειριζόταν μια αυτοκινητοβιομηχανία στη βόρεια Ιταλία και είχε συνδέσεις με παράνομα δίκτυα Χαουάλα (Hawala) για τη μεταφορά χρημάτων. Η έρευνα αποκάλυψε ότι ο Σεμπρόνιο είχε επαφές με αλλοδαπούς «μαχητές» (τρομοκράτες) και τρομοκρατικές οργανώσεις, ενώ οι χρηματοοικονομικές του συναλλαγές συνδέονταν με το εμπόριο μεταναστών και πιθανότατα με χρηματοδότηση τρομοκρατικών ομάδων. Στο ίδιο σενάριο εντοπίστηκαν και άλλοι συνεργάτες του που ήταν εμπλεκόμενοι σε παράνομες δραστηριότητες, όπως το εμπόριο μεταναστών μέσω της Βαλκανικής διαδρομής και χρηματοδότηση τρομοκρατικών οργανώσεων.

Οι έρευνες κατέδειξαν μια πολυδιάστατη εγκληματική δραστηριότητα, όπου τα δίκτυα μεταφοράς χρημάτων μέσω δικτύων Χαουάλα και οι επιχειρηματικές "βιτρίνες" χρησιμοποιούνταν για να νομιμοποιήσουν τα έσοδα από την παράνομη διακίνηση μεταναστών και τη χρηματοδότηση τρομοκρατικών οργανώσεων (Unità di Informazione Finanziaria per l'Italia (UIF), 2021, σσ. 62-64).

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ξέπλυμα από τη διαφθορά.»

Τρίτο σενάριο

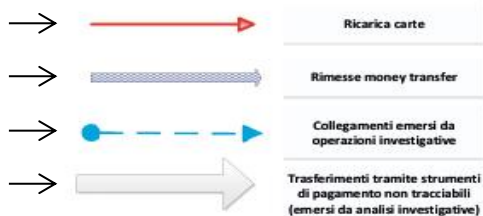
Δεύτερο σενάριο

Πρώτο σενάριο

- Συναλλαγές με προπληρωμένες κάρτες.
- Χρηματικές μεταφορές με χρήση εταιριών MVTs.
- Συνδέσεις που ανέκυψαν από την έρευνα.
- Χρηματικές μεταφορές μέσω μη εντοπίσιμων οργάνων (προέκυψαν από έρευνα).

Πίνακας 6 – Σχηματική ανάλυση της εγκληματικής οργάνωσης (Unità di Informazione Finanziaria per l'Italia (UIF), 2021, σ. 65)

6. Η διαφθορά και το ξέπλυμα χρήματος

6.1. Ο ορισμός της διαφθοράς

Κατά τον Πλούταρχο, ο Περικλής ο οποίος καθιέρωσε το θεσμό των «μυστικών κονδυλίων», πήρε από το Αθηναϊκό ταμείο το μεγάλο για την εποχή ποσό των 10 ταλάντων, χωρίς απόδοση λογαριασμού, όταν ρωτήθηκε στην Πνύκα τί έκανε αυτά τα χρήματα δήλωσε ότι «τα έδωσε εκεί που έπρεπε» (Δήμου, 2019). Η διαφθορά δεν αποτελεί ένα σύγχρονο φαινόμενο, λαμβάνει χώρα πάνω από 2.000 χρόνια και επικρατούσε σε πολλά αρχαία βασίλεια όπως αποδεικνύεται από την ιστορία. Η διαφθορά είναι ένα φαινόμενο της οποίας το μέγεθος και η σοβαρότητα διαφέρει από παρατηρητή σε παρατηρητή, ανάλογα την αντίληψη του. Πολλοί μελετητές έχουν ορίσει τη διαφθορά ως σκόπιμη παραβίαση ενός κανόνα κατά τη διάρκεια μιας συναλλαγής, η οποία οδηγεί σε πλεονέκτημα για ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων. Απλούστερα, μια πράξη διαφθοράς συμβαίνει όταν ένα άτομο καταχράται την εξουσία η οποία του έχει δοθεί για ιδίο όφελος (Tanzi, 1998, σ. 8). Οι κυριότερες μορφές διαφθοράς είναι η δωροδοκία¹⁰, η υπεξαίρεση, η απάτη και η εκβίαση. Δεν αποτελούν «αυτόνομες» πράξεις και συχνά αλληλεπικαλύπτονται, γεγονός που τις καθιστά δύσκολες στην αναγνώριση, μάλιστα παρατηρείται να θεωρούνται από αρκετούς επιστήμονες πράξεις εναλλάξιμες με άλλα αδικήματα όπως η κλοπή, η εμπορία επιρροής κ.α. Η διαφθορά συνήθως διαπράττεται από άτομα που κατέχουν δημόσια εξουσία, όπως ένας εκλεγμένος αξιωματούχος που αποδέχεται κάποια κρυφή προμήθεια (δωροληψία) για την απόδοση μίας συγκεκριμένης δημόσιας σύμβασης ή ένας εκλεγμένος αξιωματούχος που υπεξαιρεί δημόσια κονδύλια προς όφελός του. Άλλα παραδείγματα περιλαμβάνουν απάτες εις βάρος του κράτους μέσω ανακριβών φορολογικών ή περιουσιακών δηλώσεων ή

---

¹⁰ Δωροδοκία με την ευρεία έννοια, το ποινικό δίκαιο της χώρας μας, όπως συμβαίνει και στις περισσότερες χώρες με ανάλογα ποινικά συστήματα, τυποποιεί την δωροδοκία (άρθρο 236 Π.Κ.) και την δωροληψία (άρθρο 235 Π.Κ.) ως ξεχωριστά αδικήματα.

την απόσπαση χρηματικών ποσών μέσω εκβιασμού ή πίεσης (Amundsen, 2000, σσ. 2-6). Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η έννοια της εκτεταμένης διαφθοράς περιλαμβάνει μια ποικιλία αδικημάτων, όπως η δωροδοκία, η κατάχρηση, η υπεξαίρεση δημόσιων πόρων, ο παράνομος πλουτισμός και η κατάχρηση εξουσίας. Αυτές οι πράξεις διαπράττονται από υψηλόβαθμους αξιωματούχους ή ανώτερους υπαλλήλους σε δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς (Van der Does de Willebois, Halter, Harrison, Won, & Sharman, 2011, σ. 266).

6.2. Διαφθορά και οικονομία

Πέραν των σοβαρών συνεπειών που η διαφθορά έχει σε διάφορους τομείς διεθνώς, όπως η φτώχεια, οι ασθένειες και η πολιτική αστάθεια, επηρεάζει βαρύτατα και την οικονομία. Παρά τη συζήτηση μεταξύ ορισμένων οικονομολόγων για το αν η διαφθορά «λιπαίνει το γρανάξι» της οικονομικής ανάπτυξης, τα εμπειρικά δεδομένα υποδεικνύουν ότι οι αρνητικές συνέπειες της διαφθοράς είναι σαφώς μεγαλύτερες από οποιεσδήποτε πιθανές θετικές επιπτώσεις (Aidt, 2009). Η διαφθορά επηρεάζει αρνητικά την οικονομική απόδοση, μειώνοντας τις ιδιωτικές επενδύσεις, επιδεινώνοντας την ποιότητα και την ποσότητα των δημόσιων υποδομών, περιορίζοντας τα φορολογικά έσοδα, δημιουργώντας ένα πιο αδύναμο και λιγότερο αποτελεσματικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, ενώ παράλληλα περιορίζει την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.

Εκτός από τις προαναφερθείσες επιπτώσεις, μελέτες δείχνουν ότι τα προβλήματα τα οποία δημιουργεί η διαφθορά έχουν «ταξική προτίμηση», πλήττοντας δυσανάλογα τους φτωχότερους. Χώρες με υψηλά επίπεδα διαφθοράς παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά αναλφαβητισμού, υψηλότερους δείκτες θνησιμότητας και γενικά χειρότερα αποτελέσματα στον τομέα της ανθρώπινης ανάπτυξης. Η διαφθορά επιδεινώνει τη φτώχεια, μειώνοντας τις δημόσιες δαπάνες που ευνοούν τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα, προκαλώντας τεχνητές ελλείψεις και συμφόρηση στις δημόσιες υπηρεσίες και ευνοώντας πολιτικές που

στηρίζουν την κεφαλαιακή ένταση¹¹, γεγονός που διαιωνίζει την ανεργία. Επιπλέον, η διαφθορά συνδέεται συχνά με τη φυγή κεφαλαίων. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της FATF, οι παράνομες χρηματοοικονομικές ροές που εκτιμάται ότι εξαφανίστηκαν από φτωχές χώρες μόνο το 2008 ανέρχονται σε 1,26 έως 1,44 τρισεκατομμύρια δολάρια (Financial Action Task Force, 2011, σ. 9). Οι αριθμοί αυτοί έχουν αυξηθεί με την πάροδο των ετών, και η διαφθορά παίζει καθοριστικό ρόλο στις παράνομες αυτές ροές. Με αυτόν τον τρόπο, η φυγή κεφαλαίων που συνδέεται με τη διαφθορά εκτρέπεται από τους περιορισμένους εγχώριους πόρους, αποδυναμώνοντας τις επενδύσεις και λοιπές παραγωγικές δραστηριότητες. Οι μελέτες υποστηρίζουν μια αμφίδρομη σχέση μεταξύ διαφθοράς και οικονομικής ανάπτυξης. Από τη μία πλευρά, η διαφθορά επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη, ενώ από την άλλη, η οικονομική ανάπτυξη καθορίζει τα επίπεδα διαφθοράς. Η σχέση μεταξύ διαφθοράς και οικονομικής ανάπτυξης μπορεί να αναπαρασταθεί ως έναν φαύλο κύκλο, που περιλαμβάνει και έναν επιπλέον παράγοντα: τους θεσμούς (διακυβέρνηση, εφαρμοζόμενες πολιτικές καταπολέμησης του ξεπλύματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας). Οι πολιτικές κατά της διαφθοράς, όπως οι πολιτικές κατά της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (CFT), θεωρούνται επομένως βασικά εργαλεία στις στρατηγικές οικονομικής ανάπτυξης. Τέλος, παρατηρείται συσχετισμός μεταξύ διαφθοράς και εισοδήματος (ΑΕΠ ανά κάτοικο), καθώς οι πλουσιότερες χώρες τείνουν να έχουν χαμηλότερα επίπεδα διαφθοράς. Αντιθέτως, οι χώρες με τα υψηλότερα επίπεδα διαφθοράς είναι συχνά οι αναπτυσσόμενες ή υποανάπτυκτες χώρες (Svensson, 2005, σ. 28).

---

¹¹ Η κεφαλαιακή ένταση αναφέρεται στη σχέση ανάμεσα στο χρησιμοποιούμενο κεφάλαιο και την εργασία που απαιτείται για την παραγωγή ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας. Σε περιπτώσεις υψηλής κεφαλαιακής έντασης κατά την παραγωγική διαδικασία, απαιτείται μεγάλη ποσότητα κεφαλαίου σε σχέση με την εργασία.

6.3. Η διαφθορά ως βασικό έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

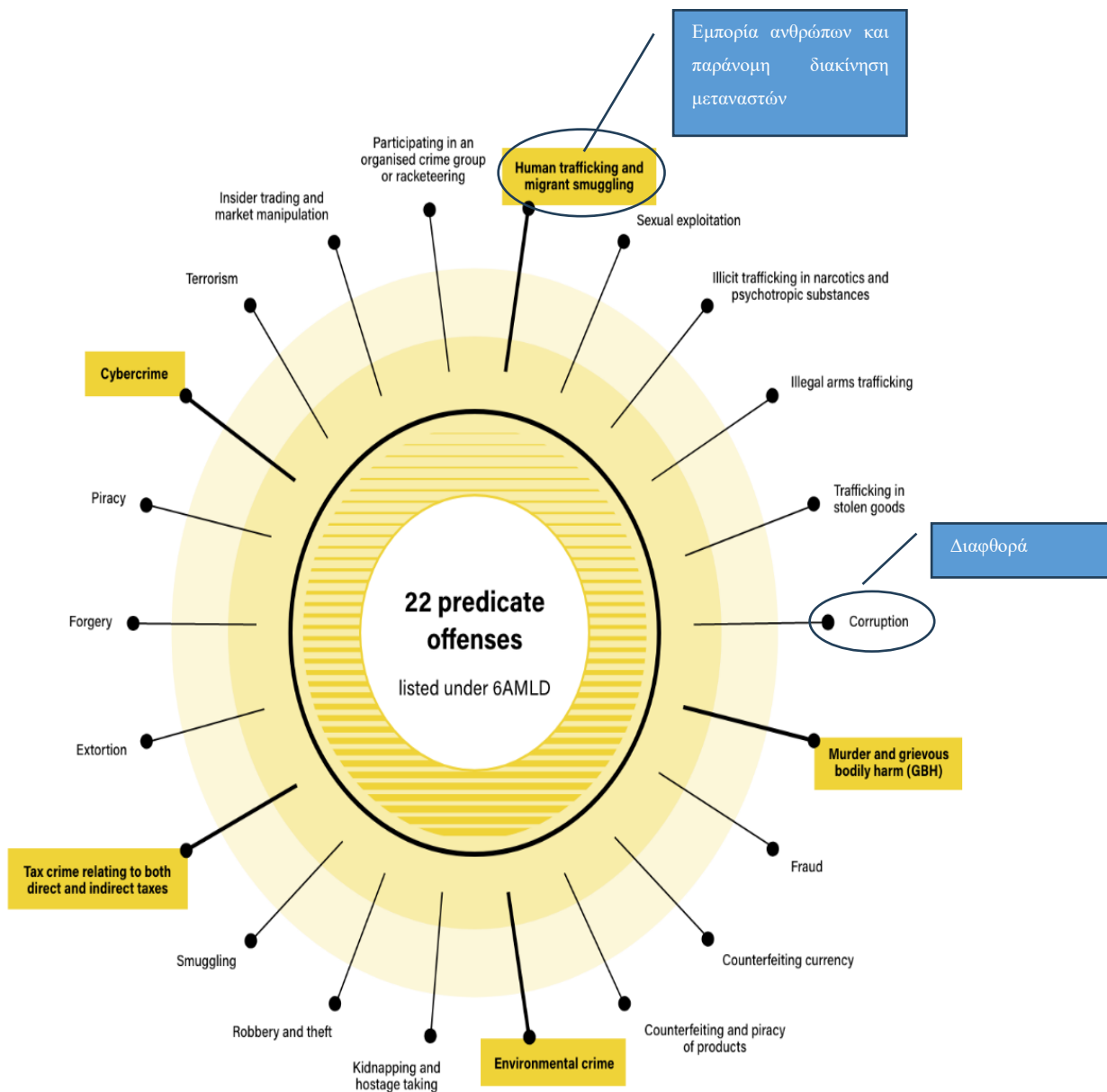
Εξ ορισμού η διαφθορά σε οποιαδήποτε μορφή είναι παράνομη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ωστόσο, παρατηρούνται κωλύματα και κενά στην επιβολή του νόμου κατά των υπαιτίων, φυσικά αυτό εξαρτάται από το νομικό σύστημα και τη πολιτική δομή εκάστης χώρας. Επίσης, το ξέπλυμα χρημάτων, ως διαδικασία αφορά την απόκρυψη παράνομων χρηματοοικονομικών πόρων που αποκτώνται μέσω εγκληματικών δραστηριοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, τα χρηματικά κέρδη που προκύπτουν από τη διαφθορά συχνά διακινούνται μέσω διαφόρων καναλιών, είτε νόμιμα μέσω χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, είτε παράνομα μέσω εναλλακτικών υπόγειων δικτύων. Σε πολλές περιπτώσεις, τα κέρδη που προέρχονται από τη διαφθορά μεταφέρονται σε φορολογικούς παραδείσους, προκειμένου να αποφευχθεί η ανίχνευσή τους από τις αρμόδιες αρχές. Όταν η διαφθορά ως «βασικό έγκλημα» συνδέεται με το ξέπλυμα χρημάτων (ενδεικτικά άρθρο 2 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673 του ΕΚ & του Συμβουλίου, παράγραφος 1 «εγκληματική δραστηριότητα», περίπτωση η'), η επιβολή της νομοθεσίας κατά των υπαιτίων γίνεται πιο αποτελεσματική, καθώς το ξέπλυμα χρημάτων επισύρει αυστηρές ποινές στο πλαίσιο των κανονιστικών διατάξεων περί καταπολέμησης του ξεπλύματος χρημάτων (AML) και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (CFT). Τα χρηματοοικονομικά ή περιουσιακά κέρδη που αποκτώνται μέσω διαφθοράς μπορούν να ανιχνευθούν και να κατασχεθούν αποτελεσματικά μέσω διεθνούς συνεργασίας, όταν τα κέρδη αυτά ξεπλένονται από τους υπαίτιους (Udugampola, 2023). Σχετικό παράδειγμα το οποίο συναντάται και στην εγχώρια νομοθεσία, ένεκα της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673¹² «σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του ποινικού δικαίου», είναι ότι η διαφθορά αναγνωρίζεται επισήμως ως βασικό έγκλημα ή «εγκληματική δραστηριότητα» της

---

¹² Στον διεθνή τύπο και βιβλιογραφία η Οδηγία (ΕΕ) 2018/1673 αναφέρεται ως «Directive (EU) 2018/1673» ή «6AMLD».

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ζέπλυμα από τη διαφθορά.»

νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018).

Πίνακας 7 – Τα 22 «βασικά εγκλήματα» κατά την Οδηγία (ΕΕ) 2018/1673 (Comply Advantage, 2024)

6.4. Οι πρακτικές ξεπλύματος χρήματος από τη διαφθορά και χαρακτηριστικές περιπτώσεις

Το ξέπλυμα των εσόδων από διαφθορά μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, ανάλογα με τη φύση της διεφθαρμένης πράξης. Στο πλαίσιο της υψηλής διαφθοράς¹³, οι πιο συνηθισμένες μορφές εσόδων προέρχονται από τη δωροληψία, την εκβίαση, την εμπορία επιρροής, το self-dealing¹⁴ και την υπεξαίρεση από το δημόσιο ταμείο μέσω διάφορων δόλιων μεθόδων. Η κατανόηση των συνήθων τρόπων με τους οποίους οι αξιωματούχοι αποκτούν παράνομα έσοδα συμβάλλει στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο αυτά τα χρήματα μπορούν να ξεπλυθούν.

Στην περίπτωση της δωροδοκίας, τα χρήματα συνήθως μεταφέρονται από έναν ιδιώτη σε έναν αξιωματούχο ή σε έναν συνεργάτη του, σε αντάλλαγμα για την παραχώρηση μιας δημόσιας σύμβασης, όπως για παράδειγμα για προμήθεια αγαθών ή υπηρεσιών, ή για το δικαίωμα εκμετάλλευσης πόρων του κράτους. Τα έσοδα από τη δωροδοκία μεταφέρονται από τον δωροδότη στον διεφθαρμένο αξιωματούχο ή σε κάποιο συνεργάτη του, πιθανώς μέσω μιας εταιρείας-κέλυφος (shell company) ή ενός καταπιστεύματος (trust), του οποίου ο αξιωματούχος είναι ο πραγματικός δικαιούχος. Σε πολλές περιπτώσεις, τα χρήματα αυτά δεν εισέρχονται καν στη χώρα του διεφθαρμένου αξιωματούχου. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού του είδους δωροδοκίας είναι η υπόθεση του Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Μπανγκόκ, όπου δύο διοργανωτές κατάφεραν να δωροδοκήσουν αξιωματούχους της Ταϊλάνδης προκειμένου να αποκτήσουν τα δικαιώματα χορηγίας και διαχείρισης ενός κρατικού φεστιβάλ κινηματογράφου στη χώρα. Οι δωροδοκίες πραγματοποιήθηκαν μέσω

---

¹³ Η «υψηλή διαφθορά», μεταφράζεται από τον όρο που χρησιμοποιεί η FATF ως «grand corruption».

¹⁴ Στο πλαίσιο του δικαίου και των χρηματοοικονομικών, το self-dealing αναφέρεται σε περιπτώσεις όπου κάποιο άτομο, όπως ένας διευθυντής, αξιωματούχος ή σύμβουλος, εκμεταλλεύεται τη θέση του για να πραγματοποιήσει συναλλαγές που ωφελούν τον ίδιο ή την εταιρεία του προσωπικά, ενώ παραβιάζουν τα συμφέροντα ή τις υποχρεώσεις του προς τους άλλους μετόχους ή ενδιαφερόμενα μέρη.

εμβασμάτων από λογαριασμούς στις ΗΠΑ (όπου βρίσκονταν οι διοργανωτές) σε υπεράκτιους λογαριασμούς τρίτων χωρών, οι οποίοι ελέγχονταν από μέλη της οικογένειας του αξιωματούχου. Τα χρήματα δεν πέρασαν ποτέ από την Ταϊλάνδη, παρά το γεγονός ότι εκεί πραγματοποιήθηκαν οι πράξεις διαφθοράς (Financial Action Task Force, 2011, σ. 16). Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις όπου τα χρήματα παραμένουν στη χώρα όπου διαπράττεται η διαφθορά. Ένα παράδειγμα είναι ο Joseph Estrada, τότε πρόεδρος των Φιλιππίνων, ο οποίος συχνά λάμβανε μετρητά ή επιταγές από εταιρείες τυχερών παιγνίων σε αντάλλαγμα για την προστασία τους από τη σύλληψη ή από νομικές διαδικασίες. Αυτά τα χρήματα μεταφέρονταν σε εγχώριους λογαριασμούς στο όνομα μη υπαρκτών προσώπων ή σε εταιρείες που είχαν συστήσει οι δικηγόροι του, και στη συνέχεια χρησιμοποιούνταν για διάφορες δαπάνες (Sturcke, 2007). Παρόμοια περίπτωση καταγράφηκε στην περίπτωση της δωροδοκίας του Αμερικανού βουλευτή Randall Cunningham, ο οποίος είχε σημαντική επιρροή σε στρατιωτικές δαπάνες. Ένας στρατιωτικός ανάδοχος τον δωροδόκησε με επιταγές προς μια εταιρεία η οποία ήταν υπό τον έλεγχο του και με την αγορά ακινήτου του από τον ανάδοχο σε υπερβολική τιμή.

Τα έσοδα μπορούν επίσης να προέρχονται από εκβίαση. Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα χρήματα μεταφέρονται από το θύμα της εκβίασης στον αξιωματούχο, και αυτό μπορεί να συμβεί τόσο ενδοχώρια όσο και εξωχώρια. Ο Pavel Lazarenko, πρώην Πρωθυπουργός της Ουκρανίας, απαιτούσε από τις επιχειρήσεις που επιθυμούσαν να δραστηριοποιηθούν στην Ουκρανία να μοιραστούν τα κέρδη τους μαζί του, σε αντάλλαγμα για την επιρροή του και την εξασφάλιση της επιτυχίας των επιχειρήσεων αυτών. Αυτές οι επιχειρήσεις μετέφεραν μερίδιο της ιδιοκτησίας τους στους συνεργάτες ή τα μέλη της οικογένειας του Lazarenko και τα χρήματα μεταφέρονταν σε υπεράκτιους λογαριασμούς που ελέγχονταν από εκείνον (Financial Action Task Force, 2011, σσ. 16-17).

Ακόμη μία χαρακτηριστική περίπτωση νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι η υπόθεση με το κύκλωμα προστασίας που αποκαλύφθηκε στη χώρα μας τον Ιανουάριο του 2025. Η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας συνέλαβε 19 άτομα, ανάμεσα τους 11 αστυνομικοί και τα αδικήματα για τα οποία κατηγορούνται είναι η διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης (αφορά σε τρεις Διπλωματική Εργασία

κατηγορούμενους), συγκρότηση και ένταξη σε εγκληματική οργάνωση, διακεκριμένη απάτη κατά του δημοσίου άνω των 120 χιλιάδων ευρώ κατ' εξακολούθηση και κατά συναυτουργία, δωροδοκία κατά συναυτουργία, δωροληψία (αφορά σε τέσσερις αστυνομικούς), παράνομη οπλοκατοχή, παράνομη κατοχή κροτίδων και φωτοβολίδων και κατοχή ναρκωτικών, οι αστυνομικοί δε, βαρύνονται επιπλέον με τα αδικήματα της παράβασης καθήκοντος, παροχής υπηρεσίας αντίθετη προς τη θέση και τα καθήκοντα του αστυνομικού υπαλλήλου και παραβίαση υπηρεσιακού απορρήτου. Σε μη συλληφθέντα προς το παρόν αλλά εμπλεκόμενα άτομα, έχει ασκηθεί δίωξη για διεξαγωγή τυχερών παιγνίων και μαστροπείας. Σύμφωνα με το περιεχόμενο της δικογραφίας, το πλήθος των ερευνώμενων ατόμων ανέρχεται σε περισσότερα από 70. Πέραν της προστασίας που παρείχαν σε λέσχες παιγνίων, καζίνο και οίκους ανοχής, η πιο κερδοφόρα δραστηριότητα τους αφορούσε οικονομικές απάτες με τη χρήση εικονικών εταιριών (shell companies) σε βάρος του δημοσίου καθώς δεν απέδιδαν τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) (Κόκκαλη, 2025). Για τη συγκεκριμένη εγκληματική οργάνωση το ξέπλυμα χρήματος πραγματοποιούνταν μέσω των 61 εταιριών που χρησιμοποιούσε η οργάνωση. Η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες συνέβαλλε στη δίωξη της οργάνωσης παρουσιάζοντας στοιχεία στην Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας σχετικά με μειωμένη απόδοση ΦΠΑ τουλάχιστον από το 2021, προκαλώντας ισόποση ζημιά στο δημόσιο, βλάβη στην εθνική οικονομία αλλά και δημιουργώντας αθέμιτο ανταγωνισμό (Σουλιώτης, 2025).

Για τους αξιωματούχους οι οποίοι μεροληπτούν για ιδίο όφελος (συχνά συγχέεται με την υπεξαίρεση) αποδίδεται ο όρος του self-dealing, στο πλαίσιο της διαφθοράς αναφέρεται στη συμπεριφορά ενός αξιωματούχου ή δημόσιου λειτουργού, ο οποίος εκμεταλλεύεται την επίσημη θέση του ή την επιρροή του για προσωπικό ή οικονομικό όφελος. Συγκεκριμένα, το άτομο αυτό έχει οικονομικό συμφέρον σε μία επιχείρηση ή οργανισμό που πραγματοποιεί συναλλαγές με το κράτος ή άλλους δημόσιους φορείς και χρησιμοποιεί τη θέση του για να προωθήσει ή να εξασφαλίσει συμβάσεις, προμήθειες ή άλλες ευνοϊκές συμφωνίες για την επιχείρηση αυτή, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο τα προσωπικά του συμφέροντα. Αυτός ο τύπος διαφθοράς περιλαμβάνει περιπτώσεις όπου ο αξιωματούχος

είτε είναι άμεσα μέτοχος στην επιχείρηση που ωφελείται, είτε είναι έχει άλλα σχετιζόμενα συμφέροντα που επηρεάζουν την εκτέλεση των καθηκόντων του. Το χαρακτηριστικό γνώρισμα του self-dealing είναι ότι ο αξιωματούχος δεν επιδιώκει απλά να ωφελήσει άλλους ή να προσφέρει υπηρεσίες, αλλά ενεργεί με σκοπό να επωφεληθεί οικονομικά από τη δική του θέση ισχύος και επιρροής (Financial Action Task Force, 2011, σ. 17).

Τέλος, η υπεξαίρεση συναντάται συχνά σε περιπτώσεις διαφθοράς. Η ροή των χρημάτων μπορεί να συμβεί με διάφορους τρόπους. Στην περίπτωση του πρώην κυβερνήτη του Plateau στην Νιγηρία, Joshua Dariye, για παράδειγμα, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ενέκρινε επιχορήγηση για κρατικά περιβαλλοντικά έργα, και τα χρήματα κατατέθηκαν σε έναν τραπεζικό λογαριασμό που είχε ανοίξει το κράτος. Ο Dariye χρησιμοποίησε την επιρροή του για να προκαλέσει την έκδοση επιταγής, η οποία κατατέθηκε σε λογαριασμό σε άλλη τράπεζα της Νιγηρίας, που είχε ανοίξει ο ίδιος με ψευδώνυμο. Στην περίπτωση του Sani Abacha, πρώην προέδρου της Νιγηρίας, ο Abacha έδωσε εντολή στον σύμβουλό του για την εθνική ασφάλεια να δημιουργήσει και να υποβάλει ψευδείς αιτήσεις χρηματοδότησης, τις οποίες ο Abacha ενέκρινε. Κατόπιν, τεράστια ποσά σε μετρητά μεταφέρθηκαν από την κεντρική τράπεζα για να τις καλύψουν. Ο σύμβουλος εθνικής ασφάλειας στη συνέχεια ξέπλυνε τα χρήματα μέσω τραπεζών στην εγχώρια αγορά ή σε συνεργασία με Νιγηριανούς και ξένους επιχειρηματίες, μεταφέροντάς τα σε υπεράκτιους λογαριασμούς που ανήκαν σε μέλη της οικογένειας του Abacha (Financial Action Task Force, 2011, σ. 17). Συνεπώς, φαίνεται ότι όλα τα στάδια της διαδικασίας ξεπλύματος χρημάτων – τοποθέτηση, διαστρωμάτωση και ενσωμάτωση – εμφανίζονται και στη διαδικασία ξεπλύματος χρημάτων από διαφθορά, ανεξαρτήτως της μορφής διαφθοράς που χρησιμοποιείται. Οι συγκεκριμένες μέθοδοι με τις οποίες τα χρήματα ξεπλένονται αναλύονται περαιτέρω παρακάτω.

6.4.1. Η χρήση των εταιρικών οχημάτων και των καταπιστευμάτων

Βασικό πυλώνα κατανόησης αυτών των πρακτικών αποτελεί η έρευνα που διεξήχθη από την Παγκόσμια Τράπεζα, στην οποία συμμετείχαν διακεκριμένοι επιστήμονες από τον τομέα της οικονομίας και της κοινωνιολογίας. Σκοπός αυτής της έρευνας ήταν η ανάλυση των τρόπων απόκρυψης περιουσιακών στοιχείων μέσω διαφθοράς και η επισήμανση

Διπλωματική Εργασία

στρατηγικών αντιμετώπισης του φαινομένου. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, οι κυριότεροι τρόποι απόκρυψης περιουσιακών στοιχείων πραγματοποιούνται μέσω της χρήσης «εταιρικών οχημάτων», τα οποία περιλαμβάνουν διάφορες νομικές οντότητες, όπως εταιρείες (companies), καταπιστεύματα (trusts), ιδρύματα (foundations), εικονικές οντότητες και οργανώσεις μη εταιρικής μορφής (fictitious entities and unincorporated economic organizations).

Οι εταιρείες αποτελούν τον πιο διαδεδομένο τρόπο απόκρυψης περιουσιακών στοιχείων. Στην κατηγορία αυτή υπάρχουν διάφορες υποκατηγορίες, που εξαρτώνται από τη λειτουργικότητά τους και τους στόχους τους. Οι «εταιρείες-κέλυφος» (shell companies) είναι οντότητες που δεν διαθέτουν πραγματική επιχειρηματική δραστηριότητα και λειτουργούν κυρίως ως κενές οντότητες, οι οποίες δεν έχουν περιουσιακά στοιχεία, εμπορικές δραστηριότητες ή προσωπικό. Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης - ΟΟΣΑ (OECD) ορίζει τις εταιρείες αυτές ως οντότητες που δεν επιδιώκουν νόμιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες, αλλά χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την απόκρυψη των πραγματικών ιδιοκτητών και των ωφελουμένων. Αυτές οι εταιρείες είναι ιδιαίτερα συνηθισμένες στα υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα (OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development, 2001, σ. 17). Οι «εταιρείες ραφιού» (shelf companies), από την άλλη, είναι εταιρείες που δημιουργούνται με συγκεκριμένο καταστατικό, αλλά παραμένουν ανενεργές μέχρι να πουληθούν σε δεύτερο χρόνο. Η χρησιμότητα τους εναπόκειται στο γεγονός ότι μία προγενέστερη χρονική στιγμή ίδρυσης δυσχεραίνει τη συσχέτιση με τις χρηματικές της δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα σε δεύτερο χρόνο (αφού πωληθούν). Οι «επιχειρησιακές οντότητες» (operational entities) έχουν νομικές και χρηματοοικονομικές ροές που βοηθούν στην ενσωμάτωση παρανόμως αποκτηθέντων περιουσιακών στοιχείων σε νόμιμες ροές, διευκολύνοντας έτσι το ξέπλυμα. Επιπλέον, οι «εταιρείες με ανώνυμες μετοχές/μετοχές στον κομιστή» (companies with bearer shares) επιτρέπουν την ανώνυμη μεταβίβαση των μετοχών χωρίς την ανάγκη εγγραφής σε κάποιο μητρώο, διευκολύνοντας την ανωνυμία του κατόχου. Η κυριότητα των μετοχών δηλαδή, είναι συνδεδεμένη με το φυσικό πρόσωπο που κατέχει την φυσική μετοχή,

και όχι με το όνομα που εμφανίζεται στα εταιρικά μητρώα (Van der Does de Willebois, Halter, Harrison, Won, & Sharman, 2011, σσ. 34-43).

Τα καταπιστεύματα (trusts) διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στην απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων. Αν και δεν χρησιμοποιούνται τόσο συχνά όσο οι εταιρείες λόγω των υψηλότερων απαιτήσεων στη διαχείρισή τους, η κατάχρησή τους είναι πιο συνηθισμένη σε περιπτώσεις διαφθοράς κυβερνητικών αξιωματούχων. Η χρήση των καταπιστευμάτων απαιτούν άτομα με εξειδικευμένες νομικές και οικονομικές γνώσεις, οι οποίοι διευκολύνουν την απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων μέσω σύνθετων νομικών δομών. Επίσης, τα ιδρύματα (foundations), τα οποία αποτελούν οικονομικές οντότητες χωρίς ιδιοκτήτη, χρησιμοποιούνται σε ορισμένες περιπτώσεις για την απόκρυψη περιουσίας, με τους «συνεισφέροντες» να διατηρούν τα δικαιώματα ελέγχου και ιδιοκτησίας. Παράλληλα, η φαινομενικά σύννομη λειτουργία αυτών των ιδρυμάτων λειτουργεί ως μέσο για την απόκρυψη της πραγματικής τους φύσης και οι ενδεχόμενες φιλανθρωπικές, πολιτιστικές και κοινωνικές τους προσφορές να αποθαρρύνουν μία ενδεχόμενη έρευνα. Οι εικονικές οντότητες και οι οργανώσεις μη εταιρικής μορφής χρησιμοποιούνται συχνά για την απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων και αποτελούν τις συνήθεις «μάσκες» μέσω των οποίων οι καταχραστές αποκτούν πρόσβαση σε χρηματοπιστωτικά συστήματα, συχνά μέσω τρίτων δικαιούχων εταιρικών τραπεζικών λογαριασμών. Αυτές οι οντότητες χρησιμοποιούνται για να διευκολύνουν τη διακίνηση κεφαλαίων χωρίς να εκθέτουν την πραγματική ταυτότητα των ιδιοκτητών τους (Van der Does de Willebois, Halter, Harrison, Won, & Sharman, 2011, σσ. 45-49).

Στο πλαίσιο αυτών των πρακτικών, οι πραγματικοί ιδιοκτήτες συχνά αποκρύπτονται μέσω της δημιουργίας κλιμακωτών δομών, στις οποίες παρεμβάλλονται διάφορα νομικά «πέπλα» και στρώματα προστασίας. Αυτές οι κλιμακωτές οντότητες διευκολύνουν τους πραγματικούς δικαιούχους να αποκτήσουν έλεγχο και να μεταφέρουν περιουσιακά στοιχεία σε διαφορετικές δικαιοδοσίες, διατηρώντας έτσι το κύριο «εταιρικό όχημα» συγκαλυμμένο. Μέσω αυτής της πολυπλοκότητας, οι ωφελούμενοι από τη διαφθορά καταφέρνουν να προστατεύουν τη «νόμιμη» εικόνα τους ενώ συγχρόνως αποκτούν πρόσβαση σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλες πηγές διακίνησης κεφαλαίων, χωρίς να εντοπίζονται

Διπλωματική Εργασία

εύκολα από τις αρχές (Van der Does de Willebois, Halter, Harrison, Won, & Sharman, 2011, σ. 52).

6.4.2. Η αξιοποίηση των Gatekeepers (πυλών)

Οι «φύλακες των πυλών» (gatekeepers) αναφέρονται σε άτομα που διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην προστασία και διασφάλιση της ακεραιότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ενεργώντας ως φραγμός για τις ενέργειες ατόμων ή ομάδων που επιχειρούν να εκμεταλλευτούν το σύστημα για παράνομους σκοπούς, όπως το ξέπλυμα χρημάτων. Σύμφωνα με την FATF, οι gatekeepers είναι ουσιαστικά οι επαγγελματίες που εξασφαλίζουν την είσοδο στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και ελέγχουν τη νομιμότητα των συναλλαγών και των χρηματοοικονομικών δομών. Όσοι επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν το σύστημα για παράνομες δραστηριότητες, όπως όσοι προβαίνουν σε ξέπλυμα χρήματος, υποχρεούνται να περάσουν μέσω αυτών των «πυλών» προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους, και η επιτυχία τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συμβολή αυτών των επαγγελματιών.

Η σημασία των gatekeepers ως παράγοντα διευκόλυνσης του ξεπλύματος χρημάτων έχει συζητηθεί εκτενώς από την FATF σε διάφορες εκθέσεις της όπου αναγνωρίζεται η αυξανόμενη τάση όσων επιδιώκουν να ξεπλύνουν χρήματα να αναζητούν τις υπηρεσίες εξειδικευμένων επαγγελματιών, όπως δικηγόρους, λογιστές και άλλους χρηματοοικονομικούς συμβούλους, για τη διευκόλυνση των χρηματοοικονομικών τους συναλλαγών, αυτό φυσικά δημιουργεί νέες προκλήσεις για τη ρύθμιση και την επιβολή του νόμου. Οι gatekeepers διαδραματίζουν έναν κρίσιμο ρόλο στη δημιουργία και διαχείριση νομικών και οικονομικών δομών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το ξέπλυμα χρημάτων, καθώς και στην αποτελεσματική εκτέλεση συναλλαγών που εξασφαλίζουν την αποφυγή ανίχνευσης από τις αρμόδιες αρχές.

Η έκθεση του 2010 από την FATF (Financial Action Task Force, 2010) ενίσχυσε περαιτέρω την κατανόηση του ρόλου των gatekeepers. Στην έκθεση αυτή, οι ανωτέρω περιγράφονται ως «κοινό στοιχείο» σε περίπλοκα σχέδια ξεπλύματος χρημάτων, τα οποία απαιτούν τη συνεργασία με εξειδικευμένα άτομα για να διασφαλιστεί η σύσταση και η διαχείριση εταιρικών δομών και νομικών οντοτήτων που λειτουργούν ως «ασπίδες» για την απόκρυψη

της προέλευσης και της κυριότητας των χρημάτων. Οι δεξιότητες τους είναι ιδιαίτερα χρήσιμες, καθώς είναι υπεύθυνοι για τη δημιουργία νόμιμων δομών και τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών ροών με τρόπο που εξασφαλίζει την αποφυγή της ανίχνευσης από τις ελεγκτικές αρχές.

Η FATF, αναγνωρίζοντας τη σημασία της δέουσας επιμέλειας (due diligence)¹⁵, συνέστησε με την Σύσταση 12 της παραπάνω έκθεσης, τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων από τους gatekeepers, προκειμένου να διασφαλίσουν ότι συμμετέχουν σε νόμιμες δραστηριότητες και να τηρούν κατάλληλες διαδικασίες καταγραφής και ελέγχου κατά την εκτέλεση των υπηρεσιών τους. Η πρόταση αυτή αποσκοπεί στην ενίσχυση των μηχανισμών εντοπισμού και πρόληψης παράνομων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένου του ξεπλύματος χρημάτων και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Σε γενικές γραμμές, οι gatekeepers είναι μία βασική ερμηνευτική παράμετρος στην κατανόηση της χρηματοοικονομικής εγκληματικότητας και της ικανότητας των εγκληματιών που επιδιώκουν να ξεπλύνουν χρήμα, να αξιοποιούν την αδυναμία του συστήματος και να κάνουν δυσδιάκριτη τη διαφορά μεταξύ των νόμιμων και παράνομων χρηματοοικονομικών ροών. Η αποτελεσματική επιβολή των κανόνων και η ανάπτυξη στρατηγικών «καλής πρακτικής» των gatekeepers θα ενισχύσει τις προσπάθειες καταπολέμησης της χρηματοοικονομικής διαφθοράς και των εγκληματικών χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων σε παγκόσμιο επίπεδο (Financial Action Task Force, 2011, σσ. 19-20).

---

¹⁵ Ο όρος "due diligence" ή «δέουσα επιμέλεια» αναφέρεται στη διαδικασία διεξοδικής και προσεκτικής αξιολόγησης ή έρευνας που διεξάγεται από ένα άτομο ή οργανισμό πριν από την πραγματοποίηση μιας επιχειρηματικής συμφωνίας ή συναλλαγής, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι όλες οι σχετικές πληροφορίες είναι διαθέσιμες και ότι δεν υπάρχουν κρυμμένοι κίνδυνοι ή αβεβαιότητες.

6.4.3. Η χρήση μετρητών

Η χρήση μετρητών και η εισαγωγή τους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα ίσως είναι η παλαιότερη μέθοδος για το ξέπλυμα των παράνομων εσόδων. Σύμφωνα με τις 40 συστάσεις της FATF οι οποίες εκδόθηκαν πρώτη φορά το 1990 (Financial Action Task Force, 1990), το κύριο μέλημα των περισσότερων συστάσεων και προληπτικών μέτρων ήταν ο εντοπισμός του ξεπλύματος χρημάτων στην αρχική φάση, αυτή των παράνομων εσόδων σε μετρητά. Η ανωνυμία των μετρητών, καθώς δεν υπάρχει καταγραφή συναλλαγών, είναι ελκυστική και μπορεί να υπερκαλύψει άλλα αρνητικά χαρακτηριστικά. Ορισμένα από τα εγκλήματα, όπως η διακίνηση ναρκωτικών, είναι ιστορικά επιχειρήσεις που λειτουργούν με μετρητά. Στα εγκλήματα που πραγματοποιούνται χωρίς τη χρήση μετρητών ώστε να απαιτείται η εισαγωγή τους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, αναφέρεται η Έκθεση για τα Τυπολογικά Σχήματα Ξεπλύματος Χρημάτων 2000-2001 (Financial Action Task Force, 2001, σ. 16), κατά την οποία ορισμένα σχέδια ξεπλύματος περιλαμβάνουν τη μετατροπή των εσόδων σε μετρητά για να σπάσουν την αλυσίδα των γραπτών αποδείξεων. Όσον αφορά την μικρότερης κλίμακας διαφθορά (δωροδοκία σε κατώτερους ή μεσαίους δημόσιους υπαλλήλους για να προβούν σε πράξη ή παράληψη αντιτιθέμενη με την επίσημη ιδιότητά τους) συνήθως χρησιμοποιούνται μετρητά που βέβαια απαιτούν εισαγωγή στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, στις περιπτώσεις «υψηλής διαφθοράς» δεν συναντώνται συχνά σημαντικά ποσά μετρητών. Η πληρωμή με μετρητά σε έναν αξιωματούχο - πολιτικά εκτεθειμένο πρόσωπο (PEP)¹⁶ θα έσπαγε την αλυσίδα των τραπεζικών εγγραφών, αλλά θα απαιτούσε από το PEP να περάσει μέσα από τους αυστηρούς ελέγχους για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρημάτων και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (AML/CFT) που είναι σχεδιασμένοι για να αποτρέψουν την τοποθέτηση παράνομων

---

¹⁶ Ο όρος PEP στην πολιτική αναφέρεται σε τοποθετημένα ή αναγνωρισμένα πρόσωπα με δημόσιο αξίωμα, τα οποία έχουν υψηλή πολιτική ή κρατική θέση και συνεπώς ενδέχεται να αποτελούν στόχους διαφθοράς ή άλλων εγκληματικών δραστηριοτήτων. Το PEP είναι το ακρωνύμιο του όρου Politically Exposed Person (Πολιτικά Εκτεθειμένο Πρόσωπο).

χρημάτων στο σύστημα. Αυτό περιλαμβάνει την πιθανότητα τα συναλλαγμένα ποσά του PEP (καθώς και των μελών της οικογένειάς του και στενών συνεργατών του) να υπόκεινται σε ενισχυμένο καθεστώς «δέουσας επιμέλειας» (due diligence) σύμφωνα με την Σύσταση υπ' αριθ. 6 (Financial Action Task Force, 1990). Σε κάθε περίπτωση όπου το PEP λαμβάνει μετρητά, πρέπει να κάνει μια υπολογιστική εκτίμηση για να αποφασίσει εάν οι κίνδυνοι που συνδέονται με την τοποθέτηση – συμπεριλαμβανομένου του ενδεχόμενου ενισχυμένου ελέγχου λόγω της ιδιότητας του – υπερτερούν των ωφελειών του να σπάσει την αλυσίδα των τραπεζικών εγγραφών. Φαίνεται ότι σε έναν σημαντικό αριθμό περιπτώσεων, ο διεφθαρμένος PEP επιθυμεί τα μετρητά και, επιπλέον, είναι σε θέση να τα τοποθετήσει χωρίς να προκαλέσει περιττή προσοχή (Financial Action Task Force, 2011, σ. 26).

6.4.4. Η χρήση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και υπεράκτιων (offshore) / αλλοδαπών δικαιοδοσιών, η χρήση συνεργατών - μεσαζόντων

Η τάση των Πολιτικά Εκτεθειμένων Προσώπων (PEPs) που είναι παράλληλα και διεφθαρμένα, να επιδιώκουν τη μετακίνηση χρημάτων εκτός της χώρας τους αποτελεί τη βασική αρχή της Σύστασης 6, η οποία απαιτεί ενισχυμένη «δέουσα επιμέλεια» (due diligence) για αλλοδαπά PEPs. Η ανάλυση διάφορων υποθέσεων διαφθοράς, όπως χαρακτηριστικά αναφέρονται στο 5.4, αποκάλυψε ότι σχεδόν σε κάθε περίπτωση χρησιμοποιούνταν τραπεζικοί λογαριασμοί της αλλοδαπής ως μέρος του σχεδίου. Ο λόγος για αυτήν την προτίμηση είναι προφανής, οι ξένοι λογαριασμοί καθιστούν δυσχερή την διερεύνηση και αποκάλυψη από τη χώρα-θύμα, θεωρούνται πιο σίγουροι και ασφαλείς και είναι πιο εύκολα προσβάσιμοι από τους λογαριασμούς που βρίσκονται στη χώρα του PEP (όταν φυσικά πρόκειται για αλλοδαπούς). Επιπλέον, ένα PEP μπορεί να "στοιβάξει" ξένες δικαιοδοσίες: ένας τραπεζικός λογαριασμός σε μια χώρα μπορεί να ανήκει σε μια εταιρεία σε άλλη δικαιοδοσία, η οποία με τη σειρά της ανήκει σε ένα καταπίστευμα σε τρίτη δικαιοδοσία (διαστρωμάτωση – layering). Κάθε επιπλέον χώρα πολλαπλασιάζει την πολυπλοκότητα της έρευνας, μειώνει τις πιθανότητες επιτυχούς έκβασης και παρατείνει το χρόνο που απαιτείται για την ολοκλήρωση της έρευνας.

Η χρήση μεσαζόντων - συνεργατών ή μελών της οικογένειας, όχι απαραίτητα με τις ιδιότητες που περιγράφονται στην ενότητα με τους gatekeepers, για να βοηθήσουν το PEP

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ζέπλυμα από τη διαφθορά.»

στην απόκρυψη και μετακίνηση των χρημάτων από τη διαφθορά είναι πολύ συχνή. Η χρήση μεσαζόντων, ωστόσο, δεν αποτελεί απαραίτητα ένδειξη παράνομης δραστηριότητας από μόνη της, καθώς συχνά αυτοί οι διαμεσολαβητές χρησιμοποιούνται ακόμα και όταν οι επιχειρηματικές δραστηριότητες ή τα έσοδα του PEP είναι απολύτως νόμιμα. Παρ' όλα αυτά, η χρήση μεσαζόντων για να προστατευθεί ή να απομονωθεί το PEP από ανεπιθύμητη προσοχή, στέκεται συχνά εμπόδιο στην απαιτούμενη διαδικασία ελέγχου του, η οποία πρέπει να διενεργείται ούτως ή άλλως για κάθε πελάτη χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Τέλος, ένα επιπλέον εμπόδιο μπορεί να προκύψει όταν το άτομο που ενεργεί εκ μέρους του PEP ή το ίδιο το PEP έχει κάποιο ειδικό καθεστώς, όπως για παράδειγμα, διπλωματική ασυλία (Financial Action Task Force, 2011, σσ. 21-24).

7. Κριτικές σκέψεις

Οι προσπάθειες καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος και κατ' επέκταση των εγκληματικών δραστηριοτήτων των ελίτ από τους διεθνείς οργανισμούς, δείχνει την βαρύτητα με την οποία λογίζεται αυτό το φαινόμενο και σε γενικές γραμμές κινούνται προς θετική κατεύθυνση. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), η Παγκόσμια Τράπεζα, η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (ΟΧΔ - FATF), η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και το Συμβούλιο της Ευρώπης, αλλά και πληθώρα λοιπών ανεξάρτητων διεθνών οργανισμών, έχουν διατυπώσει προτάσεις, έχουν νομοθετήσει και έχουν επιβάλει κυρώσεις δίχως, ωστόσο, ιδιαιτέρως ικανοποιητικά αποτελέσματα. Η υιοθέτηση προτάσεων και η επιβολή κυρώσεων από διεθνείς οργανισμούς ενάντια στο ξέπλυμα χρήματος, παρόλο που αποτελούν θετικά βήματα, εντούτοις αναδεικνύουν και την αδυναμία τους να αντιμετωπίσουν τη ρίζα του προβλήματος. Η ισχύς των οργανισμών αυτών περιορίζεται από τις ανομοιομορφίες στο ρυθμιστικό και κανονιστικό πλαίσιο, τις νομοθετικές παραλείψεις, τη δυσχέρεια στην επικοινωνία μεταξύ εθνικών αρχών και την εδραίωση εξωχώριων και υπεράκτιων πολυσύνθετων εταιρικών σχημάτων που καθιστά τη μάχη κατά της διαφθοράς και του οικονομικού εγκλήματος αναποτελεσματική. Παρά το γεγονός ότι οι πολιτικές αυτές είναι σωστές θεωρητικά, η εφαρμογή τους υπονομεύεται από την γραφειοκρατία και τις δομικές αδυναμίες των κρατών, οι οποίες εξασθενούν την αποτελεσματικότητά των προσπαθειών αυτών.

Δίχως αμφιβολία, τόσο οι διεθνείς όσο και οι κοινοτικοί οργανισμοί, αλλά και κάθε χώρα που συστρατεύεται στην εν λόγω προσπάθεια, έχει άριστη γνώση της διαδικασίας να εισάγει νόμους, ωστόσο στην πρακτική εφαρμογή αυτών συναντώνται ανυπέρβλητα εμπόδια. Τα εμπόδια αυτά είναι εις βάθος ριζωμένα στις σύγχρονες γραφειοκρατικές δομές δημόσιας διοίκησης. Καθίσταται επιτακτική μία «γενναία» αναστήλωση των δομών διακυβέρνησης σε παγκόσμιο επίπεδο, απαιτείται μία νέα προσέγγιση στον τρόπο που η πολιτεία αμύνεται υπέρ του δημόσιου καλού και των δικαιωμάτων των μελών της. Η άμυνα αυτή λοιπόν οφείλει να είναι περισσότερο επιθετική, αν και οξύμωρο, υπό την έννοια ότι η

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ξέπλυμα από τη διαφθορά.»

επιδίωξη της προστασίας των κοινωνιών διαμέσου της πραγματικής εφαρμογής πολιτικών εκμηδενισμού των φαινομένων όπως το ξέπλυμα χρήματος, οφείλει να είναι ισοπεδωτική ενάντια σε όσους λυμαίνονται τον δημόσιο πλούτο και διαταράσσουν την κοινωνικοοικονομική ζωή των πολιτών. Απαιτείται ισχυρή πολιτική βούληση για να αντιμετωπιστούν οι μηχανισμοί της διαφθοράς και του ξεπλύματος χρήματος. Οι πολιτικές, οικονομικές και επιχειρηματικές ελίτ οφείλουν να αλλάξουν δόγμα και να κατανοήσουν ότι η δικιά τους σφαίρα επιρροής πρέπει να συμπαραταχθεί με τις προσπάθειες εξάλειψης των φαινομένων αυτών, άλλωστε εάν επιτυγχανόταν κάτι τέτοιο - ως μέλη των κοινωνιών και οι ίδιοι – θα ωφελούνταν. Είναι σαφές ότι δεν αρκεί μόνο η νομοθεσία, αλλά απαιτείται μία «επανάσταση» στις κρατικές και διεθνείς δομές διακυβέρνησης, που θα εξαλείψει τις «ασυλίες» που επιτρέπουν στους υπευθύνους να δρουν ανενόχλητοι. Η αλλαγή κουλτούρας και πολιτικής προσέγγισης είναι επιτακτική, διότι η καθυστέρηση στην εφαρμογή πραγματικών λύσεων δεν εξυπηρετεί το κοινό συμφέρον, αντιθέτως ενισχύει το σύστημα που διαιωνίζει την ανισότητα και την αδικία.

8. Επίλογος

Η ανάλυση του οργανωμένου εγκλήματος και των διασυνδέσεών του με τις οικονομικές, επιχειρηματικές και πολιτικές ελίτ αναδεικνύει τη σύνθετη φύση του φαινομένου και τις βαθιές του ρίζες στην κοινωνική και οικονομική δομή. Η εργασία αυτή προσδιορίζει τις κρίσιμες πτυχές της διαπλοκής οργανωμένου εγκλήματος, ξεπλύματος χρημάτων, εμπορίας ανθρώπων και διαφθοράς, εστιάζοντας στις διαδικασίες και τις στρατηγικές που χρησιμοποιούνται για την εισαγωγή των παράνομων κερδών στο νόμιμο οικονομικό σύστημα. Η σύνδεση του οργανωμένου εγκλήματος με τα εγκλήματα του λευκού κολάρου και την πολιτική διαφθορά αποκαλύπτει την έκταση της σύμπλευσης ανάμεσα σε εγκληματίες και ισχυρούς οικονομικούς ή πολιτικούς φορείς, γεγονός που καθιστά την πρόληψη και την καταπολέμηση αυτών των φαινομένων εξαιρετικά δύσκολη.

Η εξέταση της διαφθοράς ως θεμέλιο αρκετών περιπτώσεων ξεπλύματος χρημάτων αποδεικνύει ότι τα παράνομα κεφάλαια συχνά κρύβονται πίσω από οργανωμένα συστήματα, που περιλαμβάνουν εταιρείες, καταπιστεύματα και άλλες νομικές δομές, καθιστώντας τη διαλεύκανση των εγκλημάτων ακόμα πιο περίπλοκη. Το παράδειγμα του σκανδάλου Siemens στην Ελλάδα αποδεικνύει με τον πιο αδιάσειστο τρόπο την αλληλεξάρτηση ανάμεσα στην παράνομη επιχειρηματική δραστηριότητα και τις πολιτικές και οικονομικές ελίτ, καταδεικνύοντας την ανάγκη για περισσότερους ελέγχους και αυστηρότερες πολιτικές διαφάνειας.

Η εργασία αυτή επισημαίνει τη σημασία της ενίσχυσης των μηχανισμών ελέγχου και εποπτείας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, προκειμένου να μειωθεί η ισχύς του οργανωμένου εγκλήματος και των παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων. Παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι Αρχές, η ανάγκη για συνεργασία μεταξύ κρατών και η δημιουργία αποτελεσματικών θεσμικών πλαισίων για την πρόληψη και την καταστολή του ξεπλύματος χρημάτων και της εμπορίας ανθρώπων είναι κρίσιμη. Μόνο μέσω της συντονισμένης δράσης και της ενίσχυσης των θεσμών θα καταστεί δυνατόν να περιοριστεί η διάδοση αυτών των εγκληματικών δραστηριοτήτων και να επιτευχθεί μια πιο διαφανής και ασφαλής κοινωνία. Η πλήρης κατανόηση της σύνθετης σχέσης μεταξύ οργανωμένου εγκλήματος,

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ζέπλυμα από τη διαφθορά.»

πολιτικών και οικονομικών ελίτ προσφέρει τα εργαλεία για την ανάπτυξη στρατηγικών που θα ενισχύσουν την αποδοτικότητα των προσπαθειών καταπολέμησης. Η συνέχιση της συνεργασίας σε κοινοτικό αλλά και διεθνές επίπεδο, σε συνδυασμό με τον εκσυγχρονισμό των νομικών και διοικητικών μηχανισμών, αποτελεί μονόδρομο για να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τα φαινόμενα αυτά και να προστατευτεί η κοινωνία από τις αρνητικές τους συνέπειες.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Aidt, T. S. (2009, Απρίλιος 06). Corruption, Institutions and Economic Development. *Oxford Review of Economic Policy*, σσ. 271-291. Ανάκτηση από <https://ideas.repec.org/p/cam/camdae/0918.html#author-abstract>
- Amsden, A. H., DiCaprio, A., & Robinson, J. A. (2012). *The Role of Elites in Economic Development*. Oxford: Oxford University Press. doi:<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199659036.001.0001>
- Amundsen, I. (2000, Ιανουάριος 17). *Corruption: definitions and concepts*. Ανάκτηση από UNESCO's International Institute for Educational Planning: <https://etico.iiiep.unesco.org/en/corruption-definitions-and-concepts>
- Chambliss, W. J. (1978). *On the Take: From Petty Crooks to Presidents*. Μπλούμπιγκτον: Indiana University Press.
- Comply Advantage. (2024, Οκτώβριος 31). *Insights - Understanding corruption and its relationship with AML*. Ανάκτηση από Ιστοσελίδα της εταιρείας Comply Advantage: <https://complyadvantage.com/insights/understanding-corruption-and-aml/#:~:text=Corruption%20is%20also%20officially%20recognized,then%20need%20to%20be%20laundered.>
- Cressey, D. (1969). *Theft of the Nation: The structure and Operations of Organized Crime in America*. Νέα Υόρκη: Harper.
- Fijnaut, C., & Paoli, L. (2004). *Organised Crime in Europe: Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*. Ντόρντρεχτ: Springer.
- Financial Action Task Force. (1990). *The forty recommendations of the Financial Action Task Force on Money Laundering*. Paris: FATF/OECD.
- Financial Action Task Force. (2001). *Report on Money Laundering Typologies 2000-2001*. Paris: FATF/OECD.

- Financial Action Task Force. (2010). *Global Money Laundering and Terrorist Financing Threat Assessment*. Paris: FATF/OECD.
- Financial Action Task Force. (2011). *Laundering the Proceeds of Corruption*. Paris: FATF/OECD.
- Financial Action Task Force. (2022). *Money Laundering and Terrorist Financing Risks Arising from Migrant Smuggling*. Paris: FATF/OECD.
- Heraïl, J.-L., & Ramaël, P. (1996). *Blanchiment d'argent et crime organisé. la dimension juridique*. Paris: PUF. Ανάκτηση από <https://unov.tind.io/record/36610?ln=fr>
- HM Treasury, Home Office. (2020, Μάιος 12). *Guidance - Cross-border information-sharing within corporate groups*. Ανάκτηση από Κρατική ιστοσελίδα Ηνωμένου Βασιλείου: <https://www.gov.uk/government/publications/cross-border-information-sharing-within-corporate-groups>
- Hopton, D. (2006). *Money Laundering: A Concise Guide for All Business*. Hampshire, England: Gower Publishing.
- Interpol. (n.d., n.d. n.d.). *Crimes - Human trafficking and migrant smuggling - The issues*. Ανάκτηση από Interpol - The International Criminal Police Organization: <https://www.interpol.int/en/Crimes/Human-trafficking-and-migrant-smuggling/The-issues>
- Liddick, D. (1991). Introduction. Στο *An Empirical, Theoretical and Historical Overview of Organized Crime* (σ. iv). Νέα Υόρκη: The Edwin Mellen Press.
- Lilley, P. (2010). *Dirty Dealing: The untold truth about Global Money Laundering, International Crime and Terrorism*. London & Philadelphia: Kogan.
- OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development. (2001). *Behind the Corporate Veil - Using corporate entities for illicit purposes*. Paris: OECD.

- Ogle, V. (2020, Νοέμβριος 02). *How Decolonisation Helped Create Tax Havens*. Ανάκτηση από Past & Present: <https://pastandpresent.org.uk/how-decolonisation-helped-create-tax-havens/>
- Ping, H. (2010). A typological study on money laundering. *Journal of Money Laundering Control*, 13(1), σσ. 15-32.
- Reuter, P., & Truman, E. (2004). *Chasing Dirty Money: The Fight Against Money Laundering*. Washington, D.C.: Peterson Institute for International Economics.
- Ripjar. (2022, Μάρτιος 29). *Blog - The Link Between Human Trafficking and Money Laundering*. Ανάκτηση από Ιστοσελίδα της εταιρείας Ripjar-Countering global money laundering, terrorism, and criminal networks: <https://ripjar.com/blog/the-link-between-human-trafficking-and-money-laundering/>
- Scalia, V. (2010). From the octopus to the spider's web: the transformation of the Sicilian mafia under postfordism. *Trends in Organized Crime*, 13, 283-298.
- Southerland, M., & Potter, G. (1993). Applying organization theory to organized crime. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 9, 251.
- Sturcke, J. (2007, Σεπτέμβριος 12). *Estrada given life sentence for corruption*. Ανάκτηση από Ιστοσελίδα του The Guardian: <https://www.theguardian.com/world/2007/sep/12/philippines>
- Sutherland, E. (1940, Φεβρουάριος 01). White Collar Criminality. *American Sociological Review*, σσ. 1-12. doi:<https://doi.org/10.2307/2083937>
- Svensson, J. (2005, Καλοκαίρι n.d.). Eight questions about corruption. *Journal of Economic Perspectives*, 3(19), σσ. 19-42. Ανάκτηση από <https://www.sfu.ca/~akaraiva/e455/svensson.pdf>
- Tanzi, V. (1998, Μάιος n.d.). Corruption Around the World: Causes, Consequences, Scope, and Cures. *Working Paper of the International Monetary Fund*, σσ. 1-39.

- Therborn, G. (2012, Οκτώβριος 1). The Killing Fields of Inequality. *International Journal of Health Services*, 42(4), σσ. 579-589. doi:10.3898/136266209789024960
- Udugampola, K. A. (2023, Νοέμβριος 13). *Corruption, Money Laundering and the Economy*. Ανάκτηση από Ιστοσελίδα του περιοδικού ACAMS TODAY: <https://www.acamstoday.org/corruption-money-laundering-and-the-economy/>
- Unità di Informazione Finanziaria per l'Italia (UIF). (2021). *Quaderni dell'Antiriciclaggio – Analisi e Studi - Casistiche di riciclaggio e di finanziamento del terrorismo*. Roma: Banca d'Italia.
- Van der Does de Willebois, E., Halter, E. M., Harrison, R. A., Won, P. J., & Sharman, C. J. (2011). *The Puppet Masters : How the Corrupt Use Legal Structures to Hide Stolen Assets and What to Do About It*. Washington DC: The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank. doi:10.1596/978-0-8213-8894-5
- Williams, P. (2001). Transnational Criminal Networks. Στο J. Arquila, & D. Ronfeldt, *Networks and Netwars: The Future of Terror, Crime and Militancy* (σσ. 61-97). Santa Monica: RAND.
- Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες. (2019). *Έκθεση Πεπραγμένων 'Α Μονάδας 2018*. Αθήνα: ΑΚΝΕΕΔ.
- Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες. (2024, 03 26). *Αρχική σελίδα - Hellenic F.I.U.* Ανάκτηση από Hellenic F.I.U: <http://www.hellenic-fiu.gr/index.php?lang=el>
- Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας/Κλάδος Ασφάλειας/Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας. (2024). *Έκθεση για το σοβαρό & οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα*. Αθήνα: Διεύθυνση Τεχνικών Εφαρμογών - Τυπογραφείο Ελληνικής Αστυνομίας.
- Βιδάλη, Σ. (2014). *Αντεγκληματική Πολιτική, Από τη Μικροεγκληματικότητα έως το Οργανωμένο Έγκλημα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Βιδάλη, Σ. (2017). *Πέρα από τα όρια - Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα*. Αθήνα: ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

Βουλή των Ελλήνων. (2010). Αιτιολογική έκθεση στο σχέδιο νόμου «Κύρωση και Εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των Τριών Πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις» / Ν. 3875/2010. Αθήνα: Βουλή Των Ελλήνων.

Γασπαρινάτου, Μ. (2019). Πολιτική διαφθορά και χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα. Στο Σ. Βιδάλη, Ν. Κ. Κουλούρης, & Χ. Παπαχαραλάμπους, *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα* (σσ. 157-184). Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ Α.Ε.

Δήμου, Ν. (2019, Απρίλιος 12). *Διαφθορά υπήρχε και στην Αρχαία Ελλάδα*. Ανάκτηση από Ιστοσελίδα της εφημερίδας "Ελεύθερη Θράκη": <https://www.elthraki.gr/2019/04/%ce%b4%ce%b9%ce%b1%cf%86%ce%b8%ce%bf%cf%81%ce%ac-%cf%85%cf%80%ce%ae%cf%81%cf%87%ce%b5-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%cf%83%cf%84%ce%b7%ce%bd-%ce%b1%cf%81%cf%87%ce%b1%ce%af%ce%b1-%ce%b5%ce%bb%ce%bb%ce%ac%ce%b4/>

Ευρωπαϊκή Ένωση. (n.d., n.d. n.d.). *About AMLA*. Ανάκτηση από Ιστοσελίδα της Αρχής καταπολέμησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AMLA): https://www.amla.europa.eu/about-amla_en

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο. (2021). *Οι προσπάθειες της ΕΕ για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος στον τραπεζικό τομέα είναι κατακερματισμένες και η υλοποίηση της οικείας πολιτικής ανεπαρκής*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανάκτηση από https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_13/SR_AML_EL.pdf

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2015). Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη

νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες... *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, 73-117.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2018). Οδηγία (ΕΕ) 2018/1673 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του ποινικού δικαίου. *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, 1.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2024). Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1620 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Αρχής για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και την τροποποίηση των κανονι... *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, 1.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (2024). *Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, 19 Δεκεμβρίου 2024*. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Θεολόγη, Β. Κ. (n.d., n.d. n.d.). Οι ελίτ της εξουσίας και η απαγωγή για λύτρα. *Προς δημοσίευση από την Ελληνική Εταιρεία Μελέτης Του Εγκλήματος και του Κοινωνικού Ελέγχου (ΕΕΜΕΚΕ)*, σσ. 1-12.

Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ. (2005). Προς μία νέα οριοθέτηση του αξιόποινου του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ. Η σημασία της για την εθνική μας έννομη τάξη. *Ποινική Δικαιοσύνη*, 1435-.

Κόκκαλη, Β. (2025, Ιανουάριος 11). *Κύκλωμα προστασίας οίκων ανοχής: Κακουργηματικές διώξεις στους 19 κατηγορούμενους - Πάνω από 70 οι εμπλεκόμενοι*. Ανάκτηση από Ιστοσελίδα του "Πρώτο Θέμα": <https://www.protothema.gr/greece/article/1586497/kukloma-prostasias-oikon-anohis-kakourgimatikes-dioxeis-stous-19-katigoroumenous-pano-apo-70-oi-eblekomenoi/>

- Λίβος, Ν. (2000). Οργανωμένο έγκλημα: Έννοια και δικονομικοί τρόποι αντιμετώπισής του. *Πρακτικά του Ζ' Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΔ* (σσ. 17-67). Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκουλας.
- Μάνδρου, Ι. (2018, Φεβρουάριος 18). *Επιβεβαιώνει Τσουκάτο ο πρώην υπεύθυνος οικονομικών του ΠΑΣΟΚ: Ένα εκατομμύριο μάρκα από τη Siemens στο κόμμα*. Ανάκτηση από Ιστοσελίδα της εφημερίδας "Η Καθημερινή": <https://www.kathimerini.gr/society/948573/epivevaionei-tsoykato-o-proin-ypyethynos-oikonomikon-toy-pasok-ena-ekatommyrio-marka-apo-ti-siemens-sto-komma/>
- Ουγγρίνης, Φ. (2020, Φεβρουάριος 28). *Γιατί η Τουρκία ανοίγει τα σύνορα και τι αλλάζει για την Ελλάδα*. Ανάκτηση από Ιστοσελίδα του περιοδικού "Athens Voice": <https://www.athensvoice.gr/epikairotita/politiki-oikonomia/625855/giati-i-toyrkia-anoigei-ta-synora-kai-ti-allazei-gia-tin-ellada/>
- Σουλιώτης, Γ. (2025, Ιανουάριος 14). *Οι «επισκέψεις» γνωστού ηθοποιού στο αρχηγείο του κυκλώματος προστασίας*. Ανάκτηση από Ιστοσελίδα της "Η Καθημερινή": <https://www.kathimerini.gr/society/astynomiko/563416510/oi-episkepseis-gnostoy-ithopoiou-sto-archigeio-toy-kyklomatos-prostasias/>
- Σταμούλη, Ε. (2018). Ποινική Δικαιοσύνη και εξουσίες: το παράδειγμα του οργανωμένου εγκλήματος. Στο Β. Αρτινοπούλου, Σ. Βιδάλη, Σ. Γεωργούλας, Ό. Θεμελή, Ν. Κ. Κουλούρης, & Γ. Παπανικολάου, *Εξουσίες, επιστημονική ουδετερότητα και εγκληματολογικός λόγος. 50 χρόνια Howard Becker "Whose side are we on?"* (σσ. 276-294). Αθήνα: Ελληνική Εταιρεία Μελέτης του Εγκλήματος και του Κοινωνικού Ελέγχου.
- Σταμούλη, Ε. (2019). Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα. Στο Σ. Βιδάλη, Ν. Κ. Κουλούρης, & Χ. Παπαχαλαράμπους, *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα* (σσ. 213-237). Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ Α.Ε.

- Συμβούλιο Εφετών Αθηνών. (2015). Βούλευμα υπ' αριθμό 215. Αθήνα: Συμβούλιο Εφετών Αθηνών.
- Συμεωνίδου-Καστανίδου, Ε. (2006, Οκτώβριος 01). Για ένα νέο ορισμό του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ. *Ποινικά Χρονικά*, σ. 865 επ.
- Τζαννετής, Α. (2001, Νοέμβριος 01). Η έννοια της εγκληματικής οργάνωσης κατά το νέο άρθρο 187 ΠΚ. *Ποινικά Χρονικά*, σ. 1016 επ.
- Τράπεζα της Ελλάδος. (n.d., n.d. n.d.). *Πρόληψη ξεπλύματος χρήματος: Τράπεζα της Ελλάδος*. Ανάκτηση από Τράπεζα της Ελλάδος: <https://www.bankofgreece.gr/kiries-leitourgies/epopteia/prolhpsk-kseplymatos-xrhmatos>
- Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. (n.d., n.d. n.d.). *Οικονομική Πολιτική » Καταπολέμηση νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες » Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες*. Ανάκτηση από Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών: <https://minfin.gov.gr/oikonomiki-politiki/katapolemisi-nomimopoiisis-esodon-apegklimatikes-drastiriotites/archi-katapolemisis-tis-nomimopoiisis-esodon-apegklimatikes-drastiriotites/>
- Χλούπης, Γ. (2000). Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: περιγραφή του φαινομένου και τρόποι αντιμετώπισης. *Ποινική Δικαιοσύνη*, σ. 369.
- Χλούπης, Γ. (2005). *Διασυνοριακό και υπερεθνικό οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα: Σάκκουλας.
- Χλούπης, Γ. (2020, 6). Το άρθρο 187 ΠΚ. "Οι περιπέτειες μιας εγκληματικής οργάνωσης". *Ποινική Δικαιοσύνη*, 536-548.

Γεώργιος Καραγιάννης, «Η κοινωνική οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος μέσα από τις κερδοσκοπικές συναλλαγές των οικονομικών, επιχειρηματικών και πολιτικών ελίτ σε παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ανθρώπων και το ζέπλυμα από τη διαφθορά.»

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.

Διπλωματική Εργασία